

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการสร้างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เสนอสาระสำคัญตามลำดับหัวข้อได้ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. การสร้างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
4. การพัฒนาสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
5. การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi)
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

รายละเอียดสาระสำคัญของแต่ละหัวข้อ นำเสนอดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดความเกี่ยวข้องกับการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้หลายมาตรา เช่น (มาตรา 4) การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) (มาตรา 27) กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตร ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ดังหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ ซึ่งจัดอย่างต่อเนื่อง 12 ปี ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สถานศึกษาต้องนำไปจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดและสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ และความพร้อม รวมทั้งจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้ง สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ กับมาตรา 29 ที่ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบัน สังกัดอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้ง หาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (กรมวิชาการ, 2546)

ดังนั้น การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น จึงเป็นความจำเป็นที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ที่โรงเรียนควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในลักษณะของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.1 หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

- 1) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- 2) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
- 3) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- 4) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น ทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
- 5) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 6) เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.2 จุดหมายของหลักสูตร

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

- 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
- 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
- 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2.3 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

2.3.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนคติของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง และสังคม รวมทั้ง การเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร ด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจน การเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

2.3.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเองได้ด้วย อย่างไรก็ตาม การจัดทำหลักสูตรพึงระลึกถึงจุดหมาย สมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่ควรสอดแทรกไว้ในหลักสูตร

2.4 มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย	5. สุขศึกษาและพลศึกษา
2. คณิตศาสตร์	6. ศิลปะ
3. วิทยาศาสตร์	7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้ง เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึง การทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าว เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่า สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

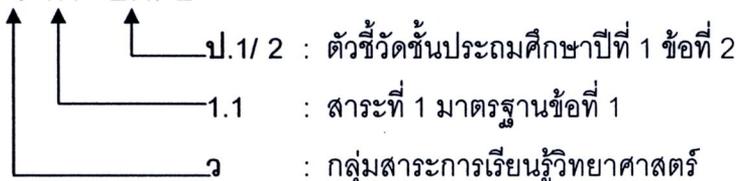
2.5 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้ง คุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจง และมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญ สำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

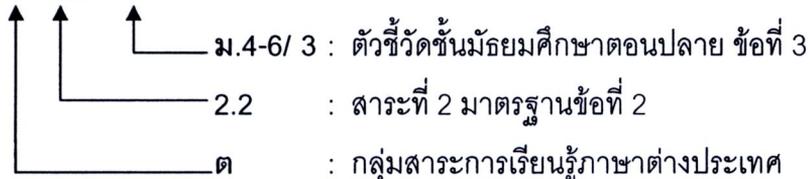
1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปี ในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3)
2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6)

หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจ และให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้

ว 1.1 ป.1/ 2

ต 2.2 ม.4-6/ 3

2.6 สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังภาพประกอบที่ 1 ต่อไปนี้

<p>ภาษาไทย: ความรู้ ทักษะ และวัฒนธรรมการใช้ภาษา เพื่อ การสื่อสาร ความชื่นชม การเห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย และภูมิใจในภาษาประจำชาติ</p>	<p>คณิตศาสตร์: การนำความรู้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต และศึกษาต่อ การมีเหตุผล มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ พัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์</p>	<p>วิทยาศาสตร์: การนำความรู้ และกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ไปใช้ในการ ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และจิตวิทยาศาสตร์</p>	
<p>สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม: การอยู่ร่วมกันใน สังคมไทยและสังคมโลกอย่าง สันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย</p>			<p>สุขศึกษาและพลศึกษา: ความรู้ ทักษะและเจตคติใน การสร้างเสริมสุขภาพ พละนามัยของตนเองและ ผู้อื่น การป้องกันและปฏิบัติ ต่อสิ่งต่างๆ ที่มีผลต่อสุขภาพ อย่างถูกวิธีและทักษะในการ ดำเนินชีวิต</p>
<p>ภาษาต่างประเทศ: ความรู้ ทักษะ เจตคติ และวัฒนธรรม การใช้ภาษาต่างประเทศในการ สื่อสาร การแสวงหาความรู้ และการประกอบอาชีพ</p>	<p>การงานอาชีพและเทคโนโลยี: ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงาน การจัดการ การดำรงชีวิต การประกอบ อาชีพ และการใช้เทคโนโลยี</p>	<p>ศิลปะ: ความรู้ และทักษะในการคิด ริเริ่ม จินตนาการ สร้างสรรค์งาน ศิลปะสุนทรีย์ภาพ และการเห็น คุณค่าทางศิลปะ</p>	

ภาพประกอบที่ 1 สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ

อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการกำหนดสาระการเรียนรู้ เพราะฉะนั้น แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงต้องมีตัวชี้วัดที่แตกต่างกัน ตามลักษณะของสาระการ เรียนรู้ที่กำหนดเวลาเรียนในโครงสร้างของหลักสูตร

นอกจากนี้แล้ว หลักสูตรยังได้กำหนดภาพรวมตามโครงสร้างของหลักสูตร ดังภาพประกอบ ที่ 2 ต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ห้องสมุดงานวิจัย

วันที่ 30 ต.ค. 2555

เลขทะเบียน.....250442

เลขเรียกหนังสือ.....

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

จุดหมาย

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

1. ภาษาไทย	2. คณิตศาสตร์	3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	5. สุขศึกษาและพลศึกษา	
6. ศิลปะ	7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	8. ภาษาต่างประเทศ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. กิจกรรมแนะแนว
2. กิจกรรมนักเรียน
3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

คุณภาพของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพประกอบที่ 2 โครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง

2.7 สารและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 67 มาตรฐาน ดังนี้

2.7.1 ภาษาไทย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา ในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจาร์ณวรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2.7.2 คณิตศาสตร์

สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ

มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง

มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการต่างๆ และใช้การดำเนินการในการแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.4 เข้าใจระบบจำนวนและนำสมบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้

สาระที่ 2 การวัด

มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด

มาตรฐาน ค 2.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัด

สาระที่ 3 เรขาคณิต

มาตรฐาน ค 3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ

มาตรฐาน ค 3.2 ใช้การนึกภาพ (visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (spatial reasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหา

สาระที่ 4 พีชคณิต

มาตรฐาน ค 4.1 เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป (pattern) ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน

มาตรฐาน ค 4.2 ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical model) อื่นๆ แทนสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจน แปลความหมาย และนำไปใช้แก้ปัญหา

สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น

มาตรฐาน ค 5.1 เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

มาตรฐาน ค 5.2 ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

มาตรฐาน ค 5.3 ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

สาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์

มาตรฐาน ค 6.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.7.3 วิทยาศาสตร์

สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง และดูแลสิ่งมีชีวิต

มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสาร สิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลกนำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร

มาตรฐาน ว 3.1 เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 3.2 เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิดสารละลาย การเกิดปฏิกิริยา มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 4 แรงแและการเคลื่อนที่

มาตรฐาน ว 4.1 เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและมีคุณธรรม

มาตรฐาน ว 4.2 เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่างๆ ของวัตถุในธรรมชาติมีกระบวนการ สืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 5 พลังงาน

มาตรฐาน ว 5.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการ สืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 6 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

มาตรฐาน ว 6.1 เข้าใจกระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 7 ดาราศาสตร์และอวกาศ

มาตรฐาน ว 7.1 เข้าใจวิวัฒนาการของระบบสุริยะ กาแล็กซีและเอกภพการปฏิสัมพันธ์ภายในระบบสุริยะและผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ การสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 7.2 เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสาร มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มาตรฐาน ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้อุปกรณ์และเครื่องมือที่มีอยู่ในเวลานั้นๆ เข้าใจว่า วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2.7.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้ง เข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและ ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่าง เป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึง ปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึง ความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ ของสรรพสิ่ง ซึ่งมีผลต่อกันและกัน ในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม ทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.7.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการ ของมนุษย์

สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1 เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่า และมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยง ต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยาสารเสพติด และความรุนแรง

2.7.6 ศิลปะ

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่า ของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญา ไทยและสากล

2.7.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ กระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และ ทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึก ในการใช้ พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้ หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิด สร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการ จัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยี สารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมี ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

สาระที่ 4 การอาชีพ

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทาง ในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

2.7.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

2.8 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ซึ่งแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.8.1 กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต ทั้งด้านการเรียน และอาชีพ

สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2.8.2 กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม

2.8.3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่างๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

จะเห็นได้ว่า ความแตกต่างของกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ที่มาตรฐาน และสาระแต่ละกลุ่ม ทั้งนี้ จะขึ้นอยู่กับข้อกำหนดโครงสร้างรายวิชาที่กำหนดให้เรียน

2.9 การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้ง ปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

2.9.1 หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่า ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและ พัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

2.9.2 กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการ เรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้ เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการ ฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.9.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ ผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อและ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตาม เป้าหมายที่กำหนด

2.9.4 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

2.9.4.1 บทบาทของผู้สอน

1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการ วางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน

2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้ และทักษะกระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้ง คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
- 4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้
- 5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน
- 7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้ง ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

2.9.4.2 บทบาทของผู้เรียน

- 1) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
- 2) เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ
- 3) ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ
- 4) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู
- 5) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.10 สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว เพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริม และสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

- 1) จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก
- 2) จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้ง จัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
- 3) เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
- 4) ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ
- 5) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 6) จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหา มีความถูกต้อง และทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

การจัดการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่จะใช้ประกอบการเรียนการสอน ที่คำนึงถึงพื้นฐานของแนวคิดผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งสิ้น ฟังระลึกถึงหลักการนี้ สำหรับการจัดการเรียนการสอนทุกครั้ง

2.11 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัด เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมิน เป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดง

พัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจน ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน/ ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไม่ว่านตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริม

การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้ โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/ รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนาในด้านใด รวมทั้ง สามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมินระดับสถานศึกษา จะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

3. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานที่จัดทำ และดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมิน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจน เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

ข้อมูลการประเมินในระดับต่างๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ บนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันทั่วถึง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำระเบียบ ว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน

2.12 เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

2.12.1 การตัดสิน การให้ระดับ และการรายงานผลการเรียน

1) การตัดสินผลการเรียน

ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก และต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้ง สอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มตามศักยภาพ

1.1) ระดับประถมศึกษา

- (1) ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
- (2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่

สถานศึกษากำหนด

- (3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

(4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.2) ระดับมัธยมศึกษา

(1) ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้นๆ

(2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

(3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

(4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การพิจารณาเลื่อนชั้นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย และสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่า สามารถพัฒนาและสอนซ่อมเสริมได้ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาที่จะผ่อนผันให้เลื่อนชั้นได้ แต่หากผู้เรียนไม่ผ่านรายวิชาจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น สถานศึกษาอาจตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะและความรู้ ความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) การให้ระดับผลการเรียน

2.1) ระดับประถมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา สถานศึกษาสามารถให้ระดับผลการเรียนหรือระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียน เป็นระบบตัวเลข ระบบตัวอักษร ระบบร้อยละ และระบบที่ใช้คำสำคัญสะท้อนมาตรฐาน

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรม และผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

2.2) ระดับมัธยมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนเป็น 8 ระดับ

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรม และผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

3) การรายงานผลการเรียน

การรายงานผลการเรียน เป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมิน และจัดทำ เอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

การรายงานผลการเรียนสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพการปฏิบัติ ของผู้เรียนที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

2.12.2 เกณฑ์การจบการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบ การศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย

1) เกณฑ์การจบระดับประถมศึกษา

(1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชา/ กิจกรรมเพิ่มเติมตาม โครงสร้างเวลาเรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

(2) ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินรายวิชาพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมิน ตามที่สถานศึกษากำหนด

(3) ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ในระดับ ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่าน เกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และมีผลการประเมินผ่าน เกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2) เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

(1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่เกิน 81 หน่วยกิต โดย เป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติม ตามที่สถานศึกษากำหนด

(2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดย เป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 14 หน่วยกิต

(3) ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ในระดับ ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

3) เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

(2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต

(3) ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

สำหรับการจบการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาเฉพาะทางการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือก การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส การศึกษาตามอัธยาศัย ให้คณะกรรมการของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์ในแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

ดังจะเห็นได้ว่า การวัดผล ประเมินผล มีความจำเป็นต่อระบบการศึกษา ทั้งในระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ซึ่งต้องอาศัยเกณฑ์การวัดผลตามที่กำหนดในเขตพื้นที่การศึกษาเป็นพื้นฐาน โดยใช้หลักสูตรแกนกลางเป็นแนวทาง และควรมีการกำหนดระดับ เกณฑ์การตัดสินให้เป็นมาตรฐานเดียวกันในระดับเขตพื้นที่

3. การสร้างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

3.1 ความหมายของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง รายละเอียดของข้อมูล เนื้อหาความรู้ องค์ความรู้ ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นในด้านต่างๆ ทั้งสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ตลอดจนสภาพปัญหาและสิ่งที่ควรได้รับการถ่ายทอดพัฒนาในชุมชน และสังคมนั้นๆ

ที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อจะนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เรียนรู้ท้องถิ่นของตน โดยอยู่บนฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบไปด้วย แนวคิดหลัก ในด้านของการดำรง อยู่ และการปฏิบัติตนของประชาชนทุกด้าน ตั้งแต่ระดับครอบครัว จนถึงระดับประเทศ ทั้งในการ พัฒนาประเทศ ได้ดำเนินทางสายกลาง โดยเฉพาะ การพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งมีเป้าหมายมุ่งให้เกิด ความสมดุล พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อยู่บนหลักการของความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ต่อการมีผลกระทบใดๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายใน อยู่บนเงื่อนไขในเรื่องของความรอบรู้และคุณธรรม (ลัดดา ศิลาอ่อน & ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ และอังคณา ตุงคะสมิต, ม.ป.ป.)

3.2 ความจำเป็นของการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงใน สถานศึกษา

จากนโยบายของการศึกษาระดับประเทศ ทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 ที่กำหนดเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจ ให้เป็นจุดเริ่มต้นของการนำแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบรรจุไว้ในหลักสูตรอย่างชัดเจน และเมื่อวิเคราะห์ถึงลักษณะของสาระ การเรียนรู้ท้องถิ่น ร่วมกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความสำคัญและความจำเป็นอย่าง ยิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่ง ควรมีสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้มีเหตุผล เนื่องจาก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัด การศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มี กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยใน ศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนา วิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 7 ระบุว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็น สากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ

รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรา 27 ระบุว่า ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มาตรา 39 ระบุว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มาตรา 35 ระบุไว้ว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะที่เป็นโรงเรียน มีฐานะเป็นนิติบุคคล และ มาตรา 37 ระบุว่า ให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ และให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น และมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- 1) อำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการศึกษาและพัฒนาสาระของหลักสูตร การศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) อำนาจหน้าที่ในการพัฒนางานด้านวิชาการ และจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกันกับสถานศึกษา

จากเหตุผลและความจำเป็นข้างต้น จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ต่างให้ความสำคัญกับการบรรจุแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรอย่างชัดเจน รวมทั้งยังได้กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษา และแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาทั้งประเทศ ดังนั้นแล้ว สถานศึกษาทุกแห่ง จึงควรมีสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้บรรลุตามข้อกฎหมายต่างๆ ที่ได้กำหนดขึ้น

3.3 กรอบการออกแบบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง

ตามมาตรา 27 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจน เพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีการจัดทำหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสอดคล้อง กับหลักการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โดย ผนวกความเป็นท้องถิ่นเข้าไปในหลักสูตร สร้างสรรค์ให้เกิดหลักสูตรที่สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ ของชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านภายใน ท้องถิ่น เพื่อสร้างนักเรียนที่มีครบถ้วน ทั้งความรู้ คุณธรรม และมีสำนึกรักในบ้านเกิดของตนเอง

สำหรับการออกแบบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องตั้งชื่อหน่วยให้น่าสนใจ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถ่วงน้ำหนักสำหรับครู ที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางภาษาพอสมควร อย่างไรก็ตาม การกำหนดชื่อนี้ต้องมีพื้นฐานมาจาก

1. ปัญหาที่เกิดขึ้น ในสภาพแวดล้อมของชุมชน สิ่งที่ต้องพัฒนาในโรงเรียนหรือใน ท้องถิ่น ในประเด็นนี้ครูควรมองอย่างรอบด้านว่าโรงเรียน ชุมชน มีอะไรที่บกพร่องเป็นปัญหาที่ควร จะแก้ไข ด้วยการให้หน่วยการเรียนรู้เป็นบทเรียนที่กลุ่มเกลาเด็ก เช่น ปัญหาของผู้หญิงใน หมู่บ้านนิยมแต่งงานกับชาวต่างชาติ ในเรื่องนี้ถ้าปล่อยไว้น่าจะเกิดปัญหาตามมาในด้านเจตคติ ของเด็กผู้หญิงที่มองวัตถุ อยากได้ อยากมี อยากเป็น ซึ่งจะมีผลตามมาต่อชาติไทยในอนาคต อาจจะใช้ชื่อหน่วย “ชีวิตคู่ของผู้หญิงไทยกับต่างชาติ” “บ้านฝรั่งในชุมชน” หรือโรงเรียนมีปัญหา ด้านความสะอาด นักเรียนขาดความรับผิดชอบ ครูต้องการให้นักเรียนเกิดจิตสำนึก เห็นความสำคัญ ของสภาพแวดล้อม จะใช้ชื่อ “โรงเรียนน่าอยู่” “โรงเรียนสวยด้วยมือเรา”

2. เรื่องที่น่าสนใจในปัจจุบัน สำหรับหัวข้อนี้คงไม่จำเป็นที่ครูต้องคิดเองว่าเรื่องอะไร ที่เป็นเรื่องที่น่าสนใจเสมอไป วิธีการอาจจะใช้การสอบถามจากผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียนในชั้น เรียนถึงสิ่งที่กำลังอยู่ในความสนใจ ต้องการให้เด็กๆ รู้ หรือเด็กๆ ต้องการรู้อะไร หรือในปัจจุบันมี เหตุการณ์หรือเรื่องราวอะไรที่น่าสนใจ บางครั้งครูอาจใช้วิธีพูดคุยสอบถามทางบ้านว่าเรื่อง อะไรบ้างที่ต้องการให้บุตรหลานได้เรียนรู้ เช่น บุญประเพณีที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายไป จากท้องถิ่น บุญข้าวฉี่ บุญเผวส บุญซำฮะ พิธีการต่างๆ เช่น พิธีรักษาผู้ป่วย พิธีสะเดาะเคราะห์ หรือเด็กๆ อาจต้องการรู้ว่าในหมู่บ้านทำไมจึงมีแต่คนเฒ่าคนแก่อยู่ พ่อแม่ของตนทำไมต้องไป ทำงานที่อื่น หัวข้อเรื่องอาจจะเป็น การย้ายถิ่นของชาวบ้าน ส่วนเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจ อาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ความสามัคคีของคนในชุมชน ประชาธิปไตยในหมู่บ้าน

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุกภาคในประเทศไทยมีภูมิปัญญาจากชาวบ้าน นี่คือนมรดกอันทรงคุณค่าที่ครูทุกคนควรระลึก และคำนึงถึงคุณค่าที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน ในชุมชนจะพบภูมิปัญญาชาวบ้านสิ่งสมไว้้อย่างหลากหลาย การแกะสลัก การทอผ้าลวดลายโบราณ การทำเครื่องเงิน เครื่องถม การถนอมอาหารด้วยวิธีการต่างๆ ฯลฯ ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ บางครั้งครูอาจจะใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่จัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ ก็จะเพิ่มความน่าสนใจในการศึกษา และทำให้หน่วยการเรียนรู้มีคุณค่ามากขึ้น ตัวอย่างเช่น ในหมู่บ้านมีผักสะทอน ซึ่งชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากผักชนิดนี้มานานเป็นที่รู้จัก ด้วยการนำผักมาต้มเคี่ยวจนเป็นน้ำ เพื่อใช้ปรุงรสอาหาร เช่น ส้มตำให้มีรสชาติอร่อยขึ้น อาจนำมาตั้งเป็นชื่อหน่วย “น้ำผักสะทอนสู่เศรษฐกิจชุมชน” ในหมู่บ้านมีการทอผ้าแพรวาที่ขึ้นชื่อเป็นที่รู้จัก โดยใช้ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันต่อๆ มา สามารถนำมาตั้งเป็นหน่วยการเรียนรู้ได้ว่า “แพรวาภูมิปัญญาท้องถิ่น” ในหมู่บ้านมีการผลิตปลาร้าจนทำเป็นน้ำพริกชนิดหนึ่ง เรียกว่า แจ่ว ผู้สอนตั้งชื่อเป็น “แจ่วปลาร้า” เป็นต้น

4. ทรัพยากรในท้องถิ่น และแหล่งความรู้ เป็นเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจสำหรับครูที่สามารถนำมากำหนดเป็นชื่อเรื่องในหน่วยการเรียนรู้ได้ ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง มักมีทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ที่เป็นของตนเอง เช่น น้ำตก ห้วย หนอง คลอง บึง ที่เป็นที่สาธารณะใช้ร่วมกัน เป็นที่รู้จักของทุกคนในชุมชน หรือแหล่งท่องเที่ยว เป็นทั้งประเภทสถานที่ประเภทโบราณสถาน หรือสถานที่อื่นๆ ที่สามารถเป็นแหล่งความรู้ เช่น ปราสาทหิน พระธาตุ วัด พิพิธภัณฑน์ ชุมชน ฯลฯ สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ตั้งเป็นชื่อหน่วยได้

5. จากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางในระดับชั้นที่ตนรับผิดชอบ โดยผู้สอนศึกษา วิเคราะห์ในสาระสำคัญที่ปรากฏว่า มีความเกี่ยวข้องกับสาระเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไรบ้าง เช่น ในมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาตรฐานที่ ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ตัวชี้วัดข้อ 3 อธิบายหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันของตนเอง และสาระการเรียนรู้แกนกลางได้แก่ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต เช่น การแต่งกาย การกินอาหาร การใช้จ่าย จากสาระดังกล่าว ผู้สอนนำมาเป็นพื้นฐานแนวคิดในการตั้งชื่อสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เช่น “ความพอเพียงกับชีวิตรประจำวัน” “ระบบเศรษฐกิจพอเพียงกับคนไทย” ฯลฯ เป็นต้น

ข้อสงสัยอีกประการหนึ่งของผู้จัดทำสาระการเรียนรู้ก็คือ จะใช้หัวข้อในการกำหนดชื่อเรื่องอย่างไร หรือจะใช้หัวข้อจากบริบท หรือภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการได้อย่างไร ซึ่งถือ

เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเริ่มต้นสร้างสาระการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ในขั้นตอนนี้ผู้จัดทำจะต้องกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย หรือจุดเน้น ของสาระการเรียนรู้ โดยใช้มิติของชุมชนหลากหลายมิติ ในการสร้างสาระการเรียนรู้ ในการกำหนดชื่อสาระการเรียนรู้อาจใช้มิติต่างๆ ในท้องถิ่น ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ อาชีพ ประวัติศาสตร์ ประชากร ประเพณี ความเชื่อ วรรณกรรม สถาปัตยกรรม ดนตรี การแสดง และการละเล่นของชาวอีสาน มาผนวกกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะได้ นำเสนอแนวทางการกำหนดหัวข้อเรื่อง การจัดทำสาระการเรียนรู้โดยพิจารณาบริบทในหัวข้อต่างๆ เหล่านี้บูรณาการไปด้วย โดยเฉพาะวัฒนธรรมในท้องถิ่นของชาวไทยอีสาน ซึ่งถือได้ว่าเป็น วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเสน่ห์ มีเอกลักษณ์เฉพาะตน เป็นองค์ความรู้ที่มักจะได้รับ การสืบทอดกันจาก ปากสู่ปาก การจัดทำสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและบริบทพื้นบ้านอีสาน จึงกลายเป็น สิ่งสำคัญที่ควรจะทำ ทั้งยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาอีกด้วย

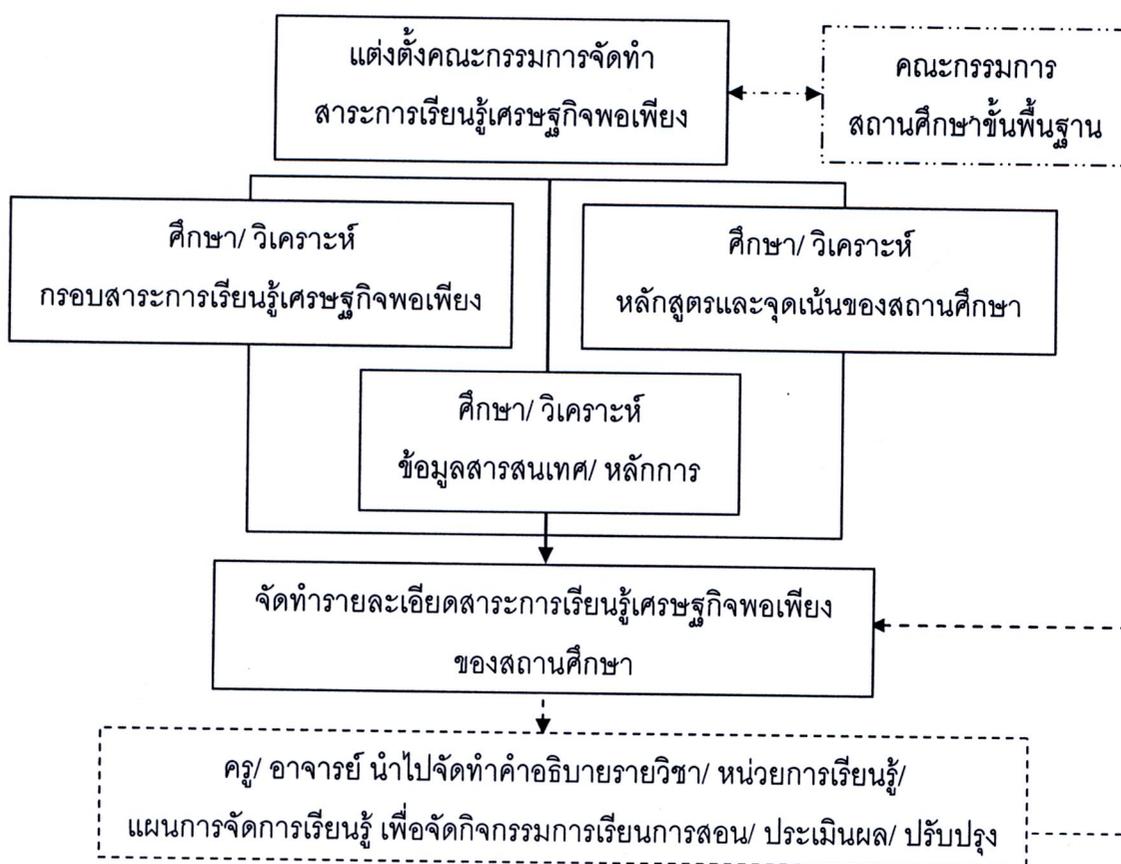
อย่างไรก็ตาม การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ควรทำหน่วยการเรียนรู้ที่ยึดท้องถิ่นเป็น ศูนย์กลางให้ครอบคลุมภายในมิตินั้นๆ หรือสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่ยึดการบูรณาการหัวข้อเรื่อง ทั้งหมด โดยการสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่ครอบคลุมเนื้อหาทุกมิติภายในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือ ทั้งจังหวัด โดยใช้มิติต่างๆ ทั้งลักษณะภูมิประเทศ อาชีพ ประวัติศาสตร์ ประชากร ประเพณี ความเชื่อ วรรณกรรม สถาปัตยกรรม ดนตรี การแสดง และการละเล่น ภายในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัดของตนเองก็ได้

การสร้างสาระการเรียนรู้ที่น่าสนใจอีกวิธีหนึ่งคือ การนำเอาทรัพยากรธรรมชาติ ภายในชุมชนมาสร้างองค์ความรู้ให้เกิดการบูรณาการความรู้ในทุกมิติในชุมชน ดังเช่น งานวิจัย ของ สุรีย์ นิลผาย และคณะ (2547) เรื่อง เห็ดป่าดงมะไฟกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของ นักเรียน โรงเรียนคำเม็กหนองนางฟ้า อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนได้ พัฒนาทักษะด้านการสืบสอบความรู้ คือ ถามจากผู้รู้ ศึกษาจากเอกสาร ได้มิติของลักษณะ ภูมิประเทศ ประชากร เกิดการพัฒนานักเรียนด้านทักษะการเรียนรู้ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานการอ่าน การเขียน รวมถึงการพัฒนานักเรียนด้านทักษะกระบวนการกลุ่ม เกิดความรักความสามัคคีภายใน กลุ่ม และเห็นภาพความรัก ความสามัคคีภายในหมู่บ้าน ทั้งหมดเกิดการบูรณาการหลากหลายมิติ จากแหล่งทรัพยากรคือ เห็ดป่าดงมะไฟ

ไม่ว่าจะสร้างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในลักษณะใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจหลัก ของการสร้างสาระการเรียนรู้ก็คือ จะต้องเป็นหลักสูตรที่สร้างความสำเร็จที่เกิดจากความร่วมมือ กันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการเลือกสรรเนื้อหาและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เยาวชนภายในท้องถิ่น เกิดทั้งองค์ความรู้ เกิดกระบวนการในการพัฒนา และเกิดความ ภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

4. การพัฒนาสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ตามความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้เห็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ของหลักสูตรดังกล่าว ซึ่งมีผลต่อการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความหมายสอดคล้องกับพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษาว่า หมายถึง รายละเอียดของข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้ง เนื้อหา องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นในด้านต่างๆ เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ฯลฯ ตลอดจนสภาพปัญหาและสิ่งที่ควรได้รับการถ่ายทอด พัฒนา ในชุมชนและสังคมนั้นๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อจะนำไปจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง ในการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เศรษฐกิจพอเพียงนั้น สถานศึกษาทุกแห่ง มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานโดยมีแนวทางดำเนินงานตามที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดขึ้น ซึ่งลักษณะการจัดทำจะมีความคล้ายคลึงกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดังภาพประกอบที่ 3 แสดงให้เห็นในขั้นตอนต่อไปนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

ภาพประกอบที่ 3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

จากภาพประกอบที่ 3 ขั้นตอนแรกผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษา วิเคราะห์กรอบแนวคิดของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และวิเคราะห์หลักสูตร จุดเน้นของสถานศึกษา ข้อมูลสารสนเทศ เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ปัญหาและสิ่งที่ควรพัฒนา ต่อจากนั้น จัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล และปรับปรุง

โครงสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรมนำความรู้ มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (ลัดดา ศิลาน้อย & ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ และอังคณา ตุงคะสมิต, ม.ป.ป.)

1. วิสัยทัศน์
2. พันธกิจ
3. เป้าหมาย
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. ตารางวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้
แกนกลาง สาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
6. คำอธิบายรายวิชา
7. ผังมโนทัศน์
8. หน่วยการเรียนรู้
9. การออกแบบการจัดการเรียนรู้
10. แผนการจัดการเรียนรู้
11. กระบวนการจัดการเรียนรู้
12. สื่อ/ แหล่งการเรียนรู้
13. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

อย่างไรก็ตาม ภายในสถานศึกษา ครูที่สอนในรายวิชาต่างๆ เมื่อเข้าใจขั้นตอนของสถานศึกษาในการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว สามารถนำแนวทางของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นพื้นฐานการดำเนินการ รายละเอียดของการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้นำเสนอดังขั้นตอนดำเนินงานตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลางในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสาระเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์รายละเอียดของสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดขึ้น ว่ามีรายละเอียดอะไรบ้าง โดย

กำหนดประเด็นสำคัญๆ เช่น ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน *ทางสายกลาง* โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 4 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา
2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน
3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน

ดังนี้

- ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับความพอประมาณ

- ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

- เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภและไม่ตระหนี่

5. แนวทางปฏิบัติ/ ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

ตามกรอบประเด็นของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว ผู้สอนควรที่จะศึกษา วิเคราะห์ ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ในประเด็น หลักการอย่างลึกซึ้ง เพื่อเป็นข้อมูลในการสอดแทรกในการจัดทำสาระการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น ให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนที่สุด

ขั้นที่ 2 กำหนดหัวเรื่องที่จะทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยศึกษาข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่กำหนดขึ้น พร้อมทั้งศึกษาจากกรอบประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ เช่น

- ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
- เรื่องที่น่าสนใจในปัจจุบัน
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้

- มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ ในหลักสูตรสถานศึกษา

ขั้นที่ 3 กำหนดจุดเน้นของสาระเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

3.1 กำหนดวิสัยทัศน์ของสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เขียนในเชิงความคาดหวัง เจตนารมณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนพึงได้รับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระที่ตนรับผิดชอบ

วิสัยทัศน์ หมายถึง การสร้างภาพอนาคตที่มีเอกลักษณ์ เป็นอุดมคติ มีความน่าฟังปรารถนา มีความเป็นไปได้ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาของตน และมุ่งมั่นผลักดันทุกวิถีทางที่จะให้วิสัยทัศน์นั้นเป็นจริง วิสัยทัศน์เป็นเจตนารมณ์ อุดมการณ์ หลักการ ความเชื่อ อนาคตที่พึงประสงค์ เป็นการคิดไปข้างหน้า มีเอกลักษณ์ วิสัยทัศน์ต้องสามารถสร้างศรัทธา และจุดประกายความคิดในสภาพการพัฒนาสูงสุด (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

ลักษณะของวิสัยทัศน์ที่ดี

วิสัยทัศน์ที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

1. ลึก หมายถึง เป็นสิ่งไม่ผิวเผิน มีมาตรการรองรับที่เหมาะสมชัดเจน เป็นไปได้
2. กว้าง หมายถึง การสร้างภาพมุมมองอันเกิดจากการวิเคราะห์สังเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย โอกาส สภาพปัญหา และปัจจัยสนับสนุน หรือบั่นทอนแล้ว ครอบรอบ
3. ไกล หมายถึง การมองไปข้างหน้าเพื่อหวังผลในระยะยาว อาจจะเป็นชั่วอายุคนก็ได้ เพื่อผลที่พึงปรารถนา
4. ใฝ่สูง หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากคนที่มีสถานภาพสูงกว่าคนโดยปกติ อาจจะเป็นชาติวุฒิ วิทยุฒิ คุณวุฒิ ประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์ ความมุ่งมั่น สมาธิ แน่วแน่ เป็นต้น

วิธีการกำหนดวิสัยทัศน์ ในการกำหนดวิสัยทัศน์ จะต้องนำผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ที่ได้จากการวิเคราะห์ผลกระทบเกิดจากปัจจัยต่างๆ ที่เรียกว่า SWOT Analysis ประกอบด้วย

1. Strengths (จุดแข็ง ข้อได้เปรียบ)
2. Weaknesses (จุดอ่อน ข้อเสียเปรียบ)
3. Opportunities (โอกาสที่จะดำเนินการได้)
4. Threats (อุปสรรค ปัจจัยคุกคามการดำเนินงาน)

วิสัยทัศน์ของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรเป็นวิสัยทัศน์ที่สามารถใช้สำหรับการดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพราะวิสัยทัศน์จะเปรียบเสมือนธงชัยที่ปักไว้ เพื่อเป็นเป้าหมายปลายทางของการพัฒนา ทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษา จึงมุ่งไปที่หลักชัยเดียวกัน และการเขียนวิสัยทัศน์นั้น เมื่อวิเคราะห์เป้าหมายสุดท้ายของการดำเนินงานของสถานศึกษา จะเห็นว่า อยู่ที่ผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาดังนั้น วิสัยทัศน์จึงควรเป็นภาพอนาคตที่ฉายให้เห็นภาพผู้เรียนที่พึงประสงค์เป็นหลัก และอาจจะมีภาพขององค์กรที่มีประสิทธิผลอยู่ด้วยก็ได้

ตัวอย่างการเขียนวิสัยทัศน์ของสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง สมุนไพร เช่น

“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักปรัชญาพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นปรัชญาหลักของการพัฒนาประเทศให้มีความยั่งยืน การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการเข้าสู่การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยกำหนดหัวข้อเรื่อง สมุนไพร ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญ ภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความรู้ควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม” (มาลีรัฐ สมภาร, 2550)

3.2 กำหนดพันธกิจ เป็นหน้าที่ของครู นักเรียน โรงเรียน ในการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีภารกิจอะไรบ้างที่ต้องดำเนินการ เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด ซึ่งในส่วนี้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดำเนินการตามโครงการ กิจกรรมต่างๆ ที่ได้กำหนดขึ้น

พันธกิจ หมายถึง การแสดงวิธีดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ และนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติต่อไป เป็นการวิเคราะห์วิสัยทัศน์เพื่อกำหนดข้อความที่แสดงถึง

- 1) วิธีการดำเนินงาน
- 2) ผู้รับประโยชน์และบริการโดยตรง
- 3) ลักษณะผลผลิตและบริการ
- 4) ประโยชน์ที่จะได้รับจากสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
- 5) ความเชื่อ ค่านิยมพื้นฐานในการดำเนินงานของบุคลากร
- 6) หลักการพื้นฐานขององค์กร

ตัวอย่างการเขียนพันธกิจ ให้มีความสัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้นข้างต้น เช่น (มาลีรัฐ สมภาร, 2550)

- 1) จัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเรื่อง สมุนไพร ในช่วงชั้นที่ 2

2) จัดการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3 กำหนดเป้าหมาย เป็นจุดหมายที่ผู้จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้กำหนดขึ้น ถึงสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องพึงจะทำภารกิจ ด้วยกิจกรรม โครงการ ต่างๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด เป้าหมาย เป็นความคาดหวังด้านคุณภาพที่เกิดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษากำหนด และสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการกำหนดเป้าหมายของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การกำหนดเป้าหมายมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) ศึกษาจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา ว่ามีความคาดหวังให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร

2) ศึกษา วิเคราะห์วิสัยทัศน์ของสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดไว้ว่า กำหนดภาพอนาคตหรือความคาดหวังต่อผู้เรียนอย่างไรบ้าง คาดหวังต่อผู้เรียนอย่างไรบ้าง มีส่วนใดบ้างที่เพิ่มเติมหรือแตกต่างจากจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะส่วนที่เป็นจุดเน้น จุดเด่นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนที่เป็นความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น เขียนแยกประเด็นให้ชัดเจน

3) ศึกษา วิเคราะห์ภารกิจของสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดไว้ว่า ภารกิจที่กำหนดไว้แต่ละด้าน สามารถส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุความสำเร็จในด้านใดบ้าง เขียนระบุประเด็นให้ชัดเจน

4) นำประเด็นต่างๆ ที่เขียนไว้ในข้อ 1-3 มาเรียบเรียงเป็นเป้าหมายของสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยเขียนเป็นความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

5) ตรวจสอบเป้าหมายของสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

- เขียนเป็นคุณภาพของผู้เรียนที่ต้องการให้เกิดขึ้นเมื่อจบการศึกษา

- ครอบคลุมจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

- สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสภาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
- สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น
- สอดคล้องกับภารกิจของสภาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ตัวอย่างการเขียนเป้าหมายของสภาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เช่น

1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง สมุนไพร และการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ผู้เรียนมีความตระหนัก เห็นความสำคัญ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นสิ่งที่ผู้จัดทำสภาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น โดยให้มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสภาพปัญหา ความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมให้กับผู้เรียนที่เพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสภาระการเรียนรู้ต่างๆ ทั้ง 8 กลุ่มสภาระการเรียนรู้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งสถานศึกษาสามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการ โดยสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมดังกล่าวให้แก่ผู้เรียน เพิ่มจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสภาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา ครูผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการวินิจฉัย เพื่อการปรับปรุงพัฒนา และการส่งต่อ ทั้งนี้ ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์รายปีหรือรายภาค

แนวทางการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควรได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) สสำรวจ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของโรงเรียน ด้านผู้เรียน เอกลักษณ์ ค่านิยม การยอมรับ ความคาดหวังที่มีต่อผู้เรียน และสภาวะวิกฤตด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของผู้เรียนจากกรรมการสถานศึกษา ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- 2) วิเคราะห์สภาพความจำเป็นของการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3) กำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งอาจเป็นคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เพิ่มเติมจากส่วนที่เป็นคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่กำหนดไว้แล้วในจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานหรืออาจซ้ำกับที่กำหนดไว้แล้วก็ได้ หากสถานศึกษาพิจารณาแล้วว่าเป็นคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่จำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดผลอย่างจริงจัง

4) เนื่องจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องกำหนดขึ้นนี้ กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การจบหลักสูตร ที่จะต้องมีการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาจะต้องวางแผนที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่กำหนด ซึ่งอาจกำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ช่วยพัฒนาในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้น หรือสถานศึกษาอาจมีโครงการหรือกิจกรรมเฉพาะขึ้นเพื่อพัฒนาโดยตรงก็ได้ โดยวางแผนการประเมินระยะเพื่อให้เห็นพัฒนาการ มีการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างแท้จริง

5) การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ควรกำหนดเฉพาะคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เห็นว่าสำคัญ จำเป็น ที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเอกลักษณ์ค่านิยมและความคาดหวังที่มีต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง ไม่ควรกำหนดมากเกินไป เพราะจะเป็นภาระต่อการจัดเกณฑ์ ตัวชี้วัด การวางแผนพัฒนาและการประเมิน

ตัวอย่างการเขียนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น

1. ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผู้เรียนปฏิบัติตนด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลางที่สัมพันธ์กับสาระเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเบื้องต้น เมื่อเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำสาระการเรียนรู้แล้ว ผู้สอนต้องวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเอง ด้วยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ในหลักสูตรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเลือกสาระต่างๆ ที่มีอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ ในการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้เองที่ผู้จัดทำสาระการเรียนรู้ ต้องพิจารณาว่า จะใช้ข้อสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดขึ้นนั้น จะใช้การบูรณาการรูปแบบไหน ที่จะทำให้อาจารย์ผู้สอนเศรษฐกิจพอเพียงน่าสนใจ สำหรับการบูรณาการสาระเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะของ

การบูรณาการอยู่ 3 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ การบูรณาการแบบสอดแทรก การบูรณาการในกลุ่มสาระ และการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ ซึ่งผู้จัดทำจะต้องศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจนว่า สามารถจะบูรณาการในรูปแบบใดดี ที่จะสอดคล้องสัมพันธ์กับหัวข้อสาระการเรียนรู้ รวมทั้ง เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน รายละเอียดของการบูรณาการทั้ง 3 รูปแบบ มีดังนี้

1) การบูรณาการแบบสอดแทรก เป็นวิธีที่ผู้สอนนำสาระเศรษฐกิจพอเพียงแทรกเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ที่มีอยู่เดิมในหลักสูตรสถานศึกษา เช่น หน่วยการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องชุมชนของเรา ผู้สอนใช้สาระเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ความพอเพียงในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ความร่วมมือ ความสามัคคี ซึ่งเป็นคุณธรรมในเงื่อนไขเศรษฐกิจพอเพียงแทรกเข้าไปในหน่วยชุมชนของเราได้ เพียงแต่ผู้สอนต้องวิเคราะห์ความสอดคล้องของหน่วยการเรียนรู้ที่มีอยู่ จะสามารถนำสาระสอดแทรกไปได้ ในกรณีที่ผู้สอนต้องการสอดแทรกจากขั้นตอนการวิเคราะห์ สาระการเรียนรู้ ด้วยการวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้มาเรียงลำดับให้ใกล้เคียงกันโดยการสอดแทรกแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ในเนื้อหาประวัติศาสตร์สุโขทัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางนำมาเรียงลำดับ และแทรกในส่วนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่วิเคราะห์แล้วว่าสัมพันธ์กัน สามารถสอดแทรกได้ดังตัวอย่าง ทรัพยากรการประกอบอาชีพ วิถีชีวิตแห่งความเป็นอยู่พอกินของชาวสุโขทัย การติดต่อกับต่างประเทศ ส่วนที่สอดแทรกความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ จะเป็นวิถีชีวิตแห่งความเป็นอยู่พอกินของชาวสุโขทัย เมื่อนำเนื้อหาสาระมาเรียบเรียงแล้ว ผู้สอนอาจจะตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ เช่น สภาพเศรษฐกิจสุโขทัย และวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เพื่อคิดจำนวนชั่วโมง และต่อจากนั้น จะนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อไปสู่การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

2) การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เน้นการนำหลักปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกด้วยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา โดยการที่ผู้สอนวิเคราะห์ว่า ความคิดรวบยอดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้คืออะไร จากนั้นผู้สอนจะต้องนำมาตรฐานการเรียนรู้ภายในกลุ่มสาระ ในระดับชั้นของตนเองที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยยกมาจากหลักสูตรสถานศึกษาในสาระที่สอน ซึ่งแสดงเป็นตาราง ประกอบไปด้วย สาระที่... มาตรฐาน... ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ระดับชั้นที่สอน บางโรงเรียนอาจประสบปัญหาเรื่องไม่มีหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง (ที่เกิดจากการจัดทำเอง) ถือเป็นโอกาสที่ดีที่ผู้สอนจะได้ทำหลักสูตรด้วยตนเอง ในส่วนนี้ผู้สอน

ควรที่จะต้องวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง จากมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ระดับชั้นที่ตนรับผิดชอบ ในการที่จะวิเคราะห์ความสอดคล้องของหลักสูตรแกนกลาง เศรษฐกิจพอเพียง ถ้าในสาระใด มาตรฐานใด มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์สามารถยกมาวิเคราะห์ได้หมด โดยทำตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์หรือตามตารางที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรสถานศึกษานั้นเอง ในช่วงนี้เองที่ผู้สอนจะนำหลักการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกเข้าไปในสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีที่สามารถแทรกได้อย่างเชื่อมโยงกลมกลืน แล้วนำข้อมูลจากผังมโนทัศน์มากำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้เพื่อแจกแจงให้เห็นรายละเอียดของแต่ละหน่วย ชื่อหน่วย เวลาที่ใช้ แล้วนำสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้

3) การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ จะมีลักษณะคล้ายกับการบูรณาการภายในสาระเช่นเดียวกัน แทนที่จะวิเคราะห์ที่กลุ่มสาระการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้น แต่จะเป็นการวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง จากสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น โดยจะใช้กลุ่มสาระใด สาระหนึ่งเป็นแกน โดยดูที่ความสอดคล้องสัมพันธ์ว่าจะมีสาระอะไรบ้างที่สามารถเป็นหลักในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด ก็จะใช้กลุ่มสาระนั้นเป็นแกน เพื่อสะดวกในความรับผิดชอบ ตารางสอน เวลา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น การวิเคราะห์ความสอดคล้องของกลุ่มสาระต่างๆ ครูผู้สอนต้องรับผิดชอบร่วมกันทั้งระดับชั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจน ความเข้าใจตรงกัน ความรับผิดชอบร่วมกัน เมื่อได้ข้อสรุปจากการวิเคราะห์หลักสูตรของแต่ละกลุ่มสาระแล้ว ต่อไปจะต้องมีการกำหนดเป็นตารางให้ชัดเจนในมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางให้ครบถ้วนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ แล้วจึงนำไปกำหนดผังมโนทัศน์ ให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ ต่อจากนั้นจึงกำหนดหน่วยการเรียนรู้ลงตารางเพื่อแสดงจำนวนเวลา แล้วจึงไปสู่การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

จากรูปแบบหน่วยการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 รูปแบบ ต่างก็มีลักษณะเฉพาะของตนเอง อยู่ที่การเลือกของผู้สอนว่าจะใช้รูปแบบใด รูปแบบไหนจะสะดวกต่อการจัดทำและการนำไปใช้ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละโรงเรียน

ขั้นที่ 5 กำหนดคำอธิบายรายวิชา

คำอธิบายรายวิชา หมายถึง การสรุปภาพรวมของการจัดกระบวนการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับชั้นที่สอน โดยการนำตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาเขียนสรุปให้เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ใช้คำกริยาที่แสดงถึงสิ่งที่จะให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุ

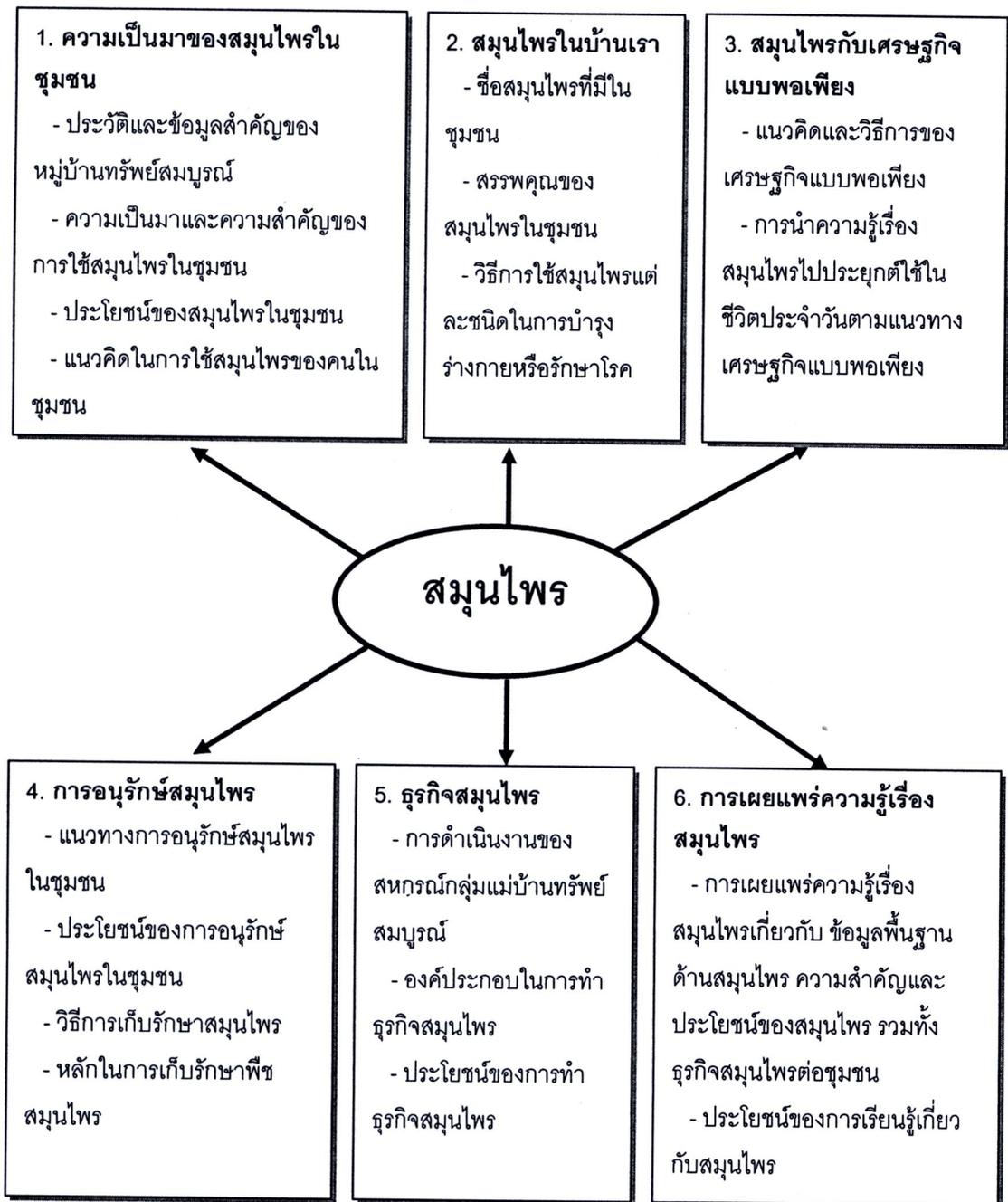
เป้าหมายที่กำหนดไว้ ในสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดไว้ ตัวอย่างคำอธิบายรายวิชา
ที่นำเสนอต่อไปนี้

ตัวอย่างการกำหนดคำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงเรื่อง
สมุนไพร เช่น (มาลีรัฐ สมภาร, 2550)

สาระการเรียนรู้ เรื่อง สมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) จำนวน 19 ชั่วโมง

ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการใช้สมุนไพรในชุมชน
จากบุคคลที่มีความรู้และผลงานเรื่อง สมุนไพร ความสำคัญของสมุนไพรต่อชุมชนของตนเอง
รวบรวมและจัดหมวดหมู่ของชื่อสมุนไพร สรรพคุณและวิธีการใช้สมุนไพรในชุมชนของตนเองเพื่อ
นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตามหลักการของเศรษฐกิจแบบพอเพียง ศึกษากระบวนการนำ
ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์มาสร้างสรรค์แนวทางในการดำเนินงานด้านธุรกิจการแปรรูปสมุนไพร
ของชุมชนเพื่อสร้างรายได้ รวบรวมแนวทางในการอนุรักษ์สมุนไพร และเสนอแนะแนวทางในการ
อนุรักษ์ความรู้เรื่องสมุนไพรทั้งในชุมชนและนอกชุมชน เพื่อนำไปเผยแพร่ให้ความรู้ในด้านต่างๆ
เกี่ยวกับสมุนไพรที่มีในชุมชนแก่คนในชุมชนและนอกชุมชน

ขั้นที่ 6 การกำหนดผังมโนทัศน์ เป็นการนำคำอธิบายรายวิชาที่มีความใกล้เคียงกันใน
เนื้อหาสาระจัดกลุ่มไว้ด้วยกัน พร้อมทั้งเชื่อมโยงให้เห็นความเกี่ยวข้องกันในเนื้อหาสาระ ให้ใช้
หัวข้อเรื่องที่กำหนดไว้ในบทที่ 2 ในส่วนนี้ผู้สอนต้องพิจารณาว่า จะใช้วิธีการจัดทำหน่วยเชื่อมโยง
สาระในลักษณะของการสอดแทรกเนื้อหาสาระ หรือจะใช้การบูรณาการภายในสาระของตนเอง
หรือจะใช้วิธีการบูรณาการข้ามเนื้อหาสาระ ซึ่งรายละเอียดปรากฏอยู่ในขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้นด้วยการ
วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รวมทั้งขั้นที่ 7 การกำหนด
หน่วยการเรียนรู้ วิธีการเขียนผังมโนทัศน์ จะใช้หัวข้อสาระเป็นตัวกำหนดเชื่อมโยงรายละเอียดของ
เนื้อหาสาระที่จัดกลุ่มย่อยๆ ไว้แล้ว หลังจากนั้น จะตั้งชื่อหน่วยย่อยๆ ที่จัดเป็นกลุ่มไว้ตามความ
เหมาะสม โดยให้สัมพันธ์กับหัวข้อชื่อสาระการเรียนรู้และเนื้อหาสาระในกลุ่มย่อยๆ ที่จัดกลุ่มไว้ ซึ่ง
ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ของครูผู้จัดทำ แนวในการตั้งชื่อได้เขียนไว้ในบทที่ 3 ตัวอย่างของ
การกำหนดผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงให้เห็นรายละเอียดดัง
ภาพประกอบที่ 4 ต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 4 ตัวอย่างของการกำหนดผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง (มาลีรัฐ สมภาร, 2550)

ขั้นที่ 7 กำหนดหน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เป็นสิ่งที่กำหนดขอบเขตของหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย หน่วยย่อย แผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระของหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งเวลาเรียนในแต่ละเนื้อหา ดังตัวอย่างตารางที่ 1 ต่อไปนี้ (มาลีรัฐ สมภาร, 2550)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และกำหนดเวลาเรียน สาระการเรียนรู้
ท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (จำนวน 6 แผน เวลา 19 ชั่วโมง)

แผนการจัด การเรียนรู้	หน่วยย่อย/ เนื้อหา	เวลาเรียน (ชั่วโมง)
สาระการเรียนรู้ ที่ 1	ความเป็นมาของสมุนไพรในชุมชน - ประวัติและข้อมูลสำคัญของหมู่บ้านทรัพย์สมบูรณ์ - ความเป็นมาและความสำคัญของการใช้สมุนไพรในชุมชน - ประโยชน์ของสมุนไพรในชุมชน - แนวคิดในการใช้สมุนไพรของคนในชุมชน	2
สาระการเรียนรู้ ที่ 2	สมุนไพรในบ้านเรา - ชื่อสมุนไพรที่มีในชุมชน - สรรพคุณของสมุนไพรในชุมชน - วิธีการใช้สมุนไพรแต่ละชนิดในการบำรุงร่างกายหรือรักษาโรค	3
สาระการเรียนรู้ ที่ 3	สมุนไพรกับเศรษฐกิจแบบพอเพียง - แนวคิดและวิธีการของเศรษฐกิจแบบพอเพียง - การนำความรู้เรื่องสมุนไพรไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง	3
สาระการเรียนรู้ ที่ 4	การอนุรักษ์สมุนไพร - แนวทางการอนุรักษ์สมุนไพรในชุมชน - ประโยชน์ของการอนุรักษ์สมุนไพรในชุมชน - วิธีการเก็บรักษาสมุนไพร - หลักในการเก็บรักษาพืชสมุนไพร	4
สาระการเรียนรู้ ที่ 5	ธุรกิจสมุนไพร - การดำเนินงานของสหกรณ์กลุ่มแม่บ้านทรัพย์สมบูรณ์ - องค์ประกอบในการทำธุรกิจสมุนไพร - ประโยชน์ของการทำธุรกิจสมุนไพร	4
สาระการเรียนรู้ ที่ 6	การเผยแพร่ความรู้เรื่องสมุนไพร - การเผยแพร่ความรู้เรื่องสมุนไพรเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานด้านสมุนไพร ความสำคัญและประโยชน์ของสมุนไพร รวมทั้งธุรกิจสมุนไพรต่อชุมชน - ประโยชน์ของการเรียนรู้เกี่ยวกับสมุนไพร	3

ขั้นที่ 8 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแนวการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งรายละเอียดของการออกแบบจะกล่าวในบทต่อไป ส่วนการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่นำเสนอในบทนี้ จะกล่าวให้เห็นเป็นภาพรวม โดยที่การ

ออกแบบจะต้องประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล จำนวนชั่วโมง ผู้จัดทำต้องแสดงให้เห็นในตารางออกแบบ เพื่อสะดวกแก่การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป ดังตัวอย่างตารางที่ 2 ต่อไปนี้ (มาลีรัฐ สมภาร, 2550)

ตารางที่ 2 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ เรื่อง สมุนไพร (จำนวน 3 แผน เวลา 8 ชั่วโมง)

แผนการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	การวัด/ประเมินผล	จำนวนชั่วโมง
1. ความเป็นมาของสมุนไพรในชุมชน	ส 3.1(1) ส 4.1(1)(2) ส 4.2(1)(2)(3) ส 4.3(1)(3)	1.บอกประวัติและข้อมูลสำคัญของหมู่บ้านทรัพย์สมบูรณ์ 2.อธิบายความเป็นมาและความสำคัญของการใช้สมุนไพรในชุมชน 3.บอกประโยชน์ของสมุนไพรในชุมชน 4.บอกแนวคิดในการใช้สมุนไพรของคนในชุมชน	-ประวัติและข้อมูลสำคัญของหมู่บ้านทรัพย์สมบูรณ์ -สมุนไพร -ความเป็นมาและ ความสำคัญของการใช้สมุนไพรในชุมชน -ประโยชน์ของสมุนไพรในชุมชน -แนวคิดในการใช้สมุนไพรของคนในชุมชน	- ปฐมนิเทศ - เกม - อภิปราย - ชักถาม - แบ่งกลุ่ม - สัมภาษณ์ - นำเสนอผล การสัมภาษณ์ - ทดสอบย่อย	- วิทยากร ในชุมชน - ใบความรู้ - ใบงาน - สมุด บันทึก - แบบฝึกหัด	- สังเกต พฤติกรรม - ตรวจ ผลงาน - ทดสอบ	2
2.สมุนไพรในบ้านเรา	ส 4.1(2)(3) ส 4.2(3)	1. บอกชื่อสมุนไพรที่มีในชุมชน 2. บรรยาย	-ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสมุนไพร	- เกม - อภิปราย - ชักถาม - แบ่งกลุ่ม	- เกม - อุปกรณ์ในการจัดทำ	- สังเกต พฤติกรรม - ตรวจ ผลงาน	3

แผนการเรียนรู้ที่	มาตรฐานการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	การวัด/ประเมินผล	จำนวนชั่วโมง
		สรรพคุณของสมุนไพรในชุมชน 3. สามารถอธิบายวิธีการนำสมุนไพรไปใช้	-สมุนไพรในชุมชน -สรรพคุณของสมุนไพร	ค้นคว้าจากผู้รู้และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนแล้วทำรายงานและแผ่นพับ - นำเสนอแผ่นพับ - ทดสอบย่อย	รายงานและแผ่นพับ - แผ่นพับ - ใบงาน - แบบฝึกหัด	- ทดสอบ	
3. สมุนไพรกับเศรษฐกิจแบบพอเพียง	ส 3.1(1)(4) ส 3.2(1)	1.อธิบายแนวคิดและวิธีการของเศรษฐกิจแบบพอเพียง 2.อธิบายวิธีการนำความรู้เรื่องสมุนไพรไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง	-แนวคิดและวิธีการของเศรษฐกิจแบบพอเพียง -การนำความรู้เรื่องสมุนไพรไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง	- เกม - ศึกษาใบความรู้ - ทำกิจกรรมในใบงาน - รับฟังความรู้จากวิทยากรในชุมชน - อภิปรายผล - การรับฟังความรู้จากวิทยากร - ทดสอบย่อย	- เกม - ใบงาน - ใบความรู้ - แบบฝึกหัด	- สังเกตพฤติกรรม - ตรวจผลงาน - ทดสอบ	3

ขั้นที่ 9 กำหนดกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดกรอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการกำหนดในภาพรวม เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ลักษณะของการจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้ ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งสู่การปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนให้มากที่สุด การจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จึงกำหนดเพื่อเป็นกรอบของการปฏิบัติ ดังนี้ (มาลีรัฐ สมภาร, 2550)

กระบวนการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง สมุนไพร

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเรื่อง สมุนไพร นั้น เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีเหตุผล มีความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้คู่คุณธรรม ดังนั้น ครูจึงใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสม สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และวัยของผู้เรียน และสอดคล้องบริบทของท้องถิ่น โดยมีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้ผู้เรียนภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกระบวนการกลุ่ม จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จากการปฏิบัติจริง

ขั้นที่ 10 กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้อาจารย์ผู้สอนท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความหมาย น่าสนใจ เกิดประสิทธิภาพบรรลุในวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่กำหนดไว้ สื่อที่นำมาใช้มีทั้งสื่อที่ครูสามารถผลิตได้เอง เช่น ภาพ บัตรคำ เกม ฯลฯ และหาสื่อได้ตามร้านค้า เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร ภาพ วัสดุทัศน ฯลฯ ส่วนแหล่งเรียนรู้ จัดเป็นสื่อที่มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด เนื่องจากประเภทของสื่อมีทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ บุคคล เช่น วิทยากรจากหน่วยงาน ภูมิปัญญาชาวบ้าน สถานที่ เช่น สวน ไร่ นา สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วัสดุอุปกรณ์ เช่น สิ่งของ วัสดุ ที่มีในชุมชน กระบุง ตะกร้า กี๋ทอดผ้า เครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ หรือกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน เช่น งานวัด งานวันสำคัญในศาสนา ประเพณีที่จัดขึ้นเนื่องในโอกาสสำคัญในท้องถิ่น ผู้สอนจึงต้องเตรียมการจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ดังตัวอย่างของสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพร ดังนี้ (มาลีรัฐ สมภาร, 2550)

สื่อและแหล่งเรียนรู้สาระการเรียนรู้

สื่อและแหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเรื่อง สมุนไพร ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องจัดทำเตรียมและจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาสาระและวัยของผู้เรียน ซึ่งสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีดังต่อไปนี้

1. บุคคล ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านที่มีชื่อเสียงมีความรู้ในเรื่องของสมุนไพร
2. สถานที่ ได้แก่ สถานที่ในท้องถิ่นที่มีสมุนไพรและบ้านของปราชญ์ชาวบ้าน
3. วัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ สมุนไพร และวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในการผลิต
4. กิจกรรมในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการทำสมุนไพร

ขั้นที่ 11 กำหนดการวัด ประเมินผล การที่จะทำให้อาจารย์ผู้สอนหรือครูผู้สอนมีความสมบูรณ์ และเกิดผลดีแก่สถานศึกษาและตัวผู้เรียนนั้น การวัดผล ประเมินผลผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรกำหนดไว้ เพื่อเป็นแนวทางของการนำสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ หลักการวัดผล ประเมินผลที่ใช้ จึงใช้หลักของความเป็นจริง เมื่อนักเรียนทำอะไร ก็วัดผลไปตามที่ทำ โดยมุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลตามเป้าหมาย มาตรฐาน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งการกำหนดการวัดผล ประเมินผลนั้น แสดงตัวอย่างการเขียนดังนี้

การวัดและประเมินผลสาระการเรียนรู้

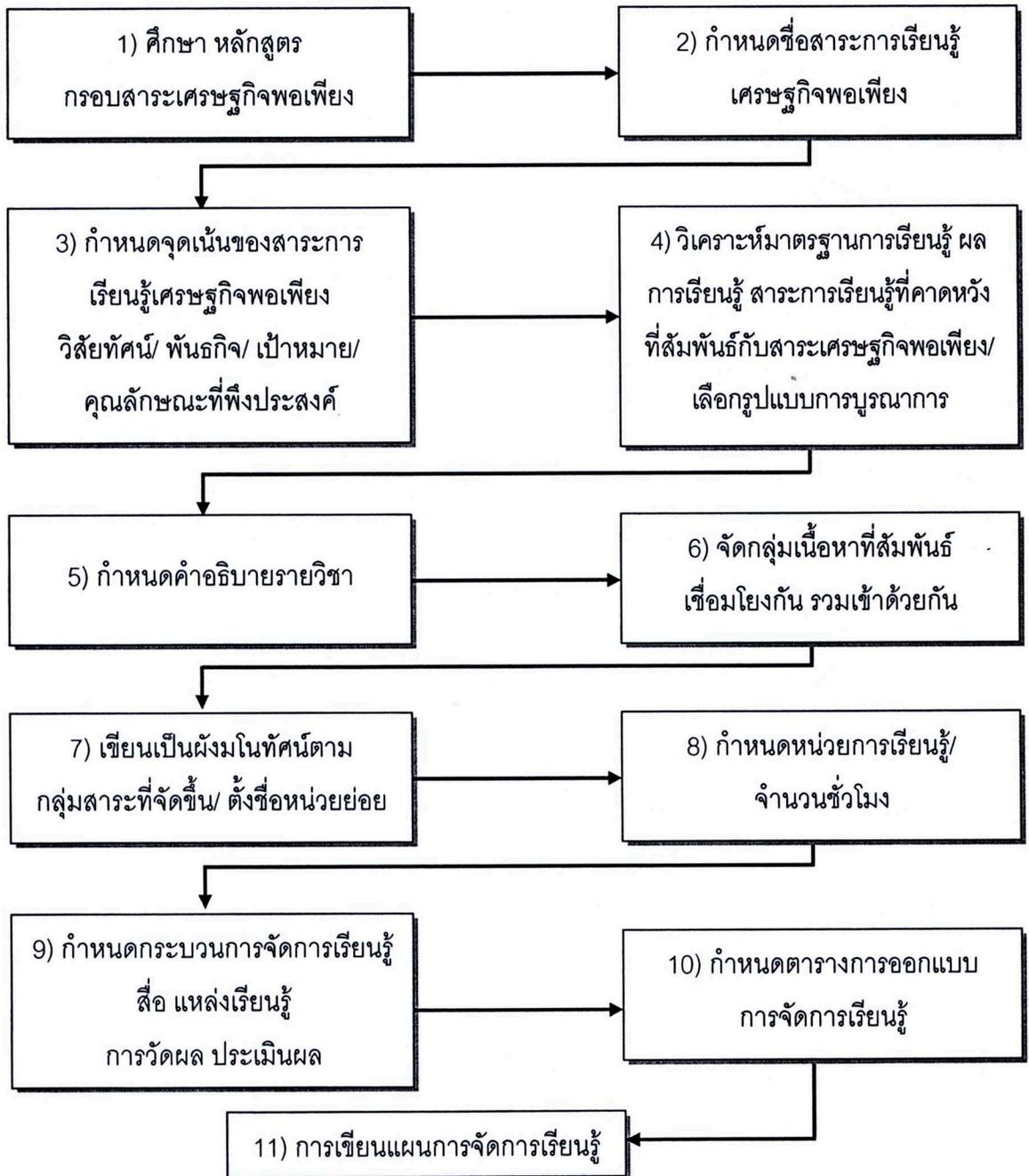
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องสมุนไพร มุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีผลการเรียนรู้ตามเป้าหมาย มาตรฐาน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ตามระเบียบการวัดและประเมินผลของโรงเรียน ดังนั้นผู้สอนจึงต้องจัดทำเตรียมแนวทางวัดประเมินผลที่หลากหลาย เพื่อประเมินผลผู้เรียนซึ่งหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีดังต่อไปนี้

1. วัดประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐาน จุดประสงค์การเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
2. ในการวัดประเมินผล วัดและประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้

- 3. ใช้วิธีการวัดที่หลากหลายเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
- 4. เกณฑ์การวัดและประเมินผล กำหนดขึ้นตามความเหมาะสมกับ

ศักยภาพของผู้เรียนและสอดคล้องกับระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ชั้นที่ 12 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการนำสาระการเรียนรู้ที่จัดทำนั้นไปให้ผู้เรียน
 จากองค์ประกอบของการจัดทำสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และขั้นตอนของการจัดทำ
 สามารถสรุปให้เห็นกรอบการจัดทำเพื่อความชัดเจน ดังภาพประกอบที่ 5 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 5 แสดงขั้นตอนการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 (ลัดดา ศิลาน้อย & ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ และอังคณา ตุงคะสมิต, ม.ป.ป.)

5. การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi)

เทคนิคเดลฟาย เป็นเทคนิคการวิจัยที่ได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับหลายไม่ว่าจะเป็นด้านธุรกิจ การเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษา สำหรับทางเทคโนโลยีการศึกษาได้มีการนำมาใช้อย่างกว้างขวาง เช่น การวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มของเทคโนโลยีการศึกษ่อีก 5 ปี ทิศทางการวิจัยเทคโนโลยีการศึกษาในอนาคต แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนแบบ e-Learning ของประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งเทคนิคเดลฟายเป็นวิธีการวิจัยหรือตัดสินใจปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบ โดยไม่มีการเผชิญหน้ากันโดยตรงของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เช่นเดียวกับกับการระดมสมอง (Brain storming) ทำให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเต็มที่และอิสระ โดยไม่ต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของผู้อื่น นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังมีโอกาสกลั่นกรองความคิดเห็นของตนอย่างรอบคอบทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในด้านต่างๆ ได้ (Jensen, 1996)

5.1 นิยามของเทคนิคเดลฟาย

Jensen (1996) ได้ให้นิยามของเทคนิคเดลฟายว่า เป็นโครงการจัดทำรายละเอียดรอบคอบ ในการที่จะสอบถามบุคคลด้วยแบบสอบถามในเรื่องต่างๆ เพื่อจะได้ให้ข้อมูล และความคิดเห็นกลับมา โดยมุ่งที่จะรวบรวมการพิจารณาการตัดสินใจ และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคต

สมจิตร อุดม (2549) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่าหมายถึง วิธีการวิจัยเพื่อคาดการณ์อนาคตของเหตุการณ์ต่างๆ โดยการสุ่มรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรอบรู้และประสบการณ์ในเรื่องที่ศึกษาอย่างแท้จริง ผู้เชี่ยวชาญต้องตระหนักถึงความสำคัญ และมีความสนใจในเรื่องและประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา พร้อมยินดีให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามจนครบตามขั้นตอน

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ กรรณิการ์ สุขเกษม (2547) ได้ให้นิยามความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า เป็นกระบวนการสื่อสารของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ทำให้บุคคลและกลุ่มบุคคลสามารถจัดการกับปัญหาที่ต้องศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อุทุมพร จามรมาน (2540) ได้ให้นิยามเทคนิคเดลฟายไว้ว่า เป็นเทคนิคที่สกัดความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นเอกฉันท์เพื่อการตัดสินใจ เป็นการจัดการกระทำเป็นกลุ่ม โดยให้ข้อมูลย้อนกลับ หลังจากการพิจารณาคำตอบเป็นข้อๆ

จากความหมายของเทคนิคเดลฟายข้างต้น สรุปได้ว่า เทคนิคเดลฟาย เป็นกระบวนการหรือเครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินใจหรือลงข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเป็นระบบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความรอบรู้ในเรื่องนั้นๆ โดยรวบรวมและสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นเอกฉันท์

5.2 คุณลักษณะของเทคนิคเดลฟาย

เจนเซน (Jensen, 1996) กล่าวว่า ลักษณะของเทคนิคเดลฟาย มีดังนี้

1) เทคนิคเดลฟาย เป็นเทคนิคที่มุ่งแสวงหาข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ด้วยการตอบแบบสอบถาม ดังนั้น ผู้เชี่ยวชาญจึงจำเป็นต้องตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นในแต่ละขั้นตอน การตอบหรือการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญจะมีความถูกต้องและความตรงสูง เมื่อผู้เชี่ยวชาญนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ศึกษา

2) เป็นเทคนิคที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมีส่วนร่วมในการวิจัยจะไม่ทราบว่าใครเป็นใครบ้างที่มีส่วนออกความเห็นและไม่ทราบว่าแต่ละคนมีความคิดเห็นในแต่ละข้ออย่างไร ซึ่งนับว่าเป็นการขจัดคำไม่พึงประสงค์ อิทธิพลของกลุ่มที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของตน

3) เทคนิคเดลฟายนี้ ได้ข้อมูลมาจากแบบสอบถาม หรือรูปแบบอย่างอื่นที่ไม่ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญมาพบกัน โดยผู้เชี่ยวชาญจะต้องตอบแบบสอบถามครบทุกขั้นตอน เพื่อให้ได้ความเห็นที่ถูกต้องเชื่อถือได้ จึงต้องมีการใช้แบบสอบถามหลายๆ รอบ ซึ่งโดยทั่วไป แบบสอบถามในรอบที่ 1 มักเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดและในรอบต่อไป จะเป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

4) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้ตอบแบบสอบถามโดยกลั่นกรองอย่างละเอียดรอบคอบและให้คำตอบมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันยิ่งขึ้น ผู้ทำวิจัยจะแสดงความคิดเห็นที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันในคำตอบแต่ละข้อของแบบสอบถามที่ตอบลงไปในครั้งก่อน แสดงในรูปสถิติ คือ ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ แล้วส่งกลับให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาว่าจะคงคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงใหม่

5) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์จะเป็นสถิติเบื้องต้น คือ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง ได้แก่ ฐานนิยม (Mode) มัธยฐาน (Median) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ การวัดการกระจายของข้อมูล คือ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

5.3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยของเทคนิคเดลฟาย มีขั้นตอน ดังนี้

1) กำหนดปัญหาที่จะศึกษา ปัญหาที่จะวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายควรเป็นปัญหาที่ยังไม่มีคำตอบที่ถูกต้องแน่นอนและสามารถวิจัยปัญหาได้จากการให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ เป็นผู้ตัดสินใจ ประเด็นปัญหาควรจะนำไปสู่การวางแผนนโยบายหรือการคาดการณ์ในอนาคต

2) การเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากคุณลักษณะเฉพาะของการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย คือ การอาศัยข้อคิดเห็นจากการตอบของผู้เชี่ยวชาญผลการวิจัยจะน่าเชื่อถือหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เลือกสรรมานั้น สามารถให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้เพียงใด

ดังนั้น สิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงในการเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ความสามารถของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ และวิธีการเลือกสรรผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

3) การทำแบบสอบถาม ในกระบวนการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายนี้ จะให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามจำนวน 4 รอบ ดังนี้

3.1 การสร้างแบบสอบถามรอบที่ 1 การทำแบบสอบถามฉบับแรก โดยทั่วไปแบบสอบถามฉบับแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และเป็นการถามแบบกว้างๆ ให้ครอบคลุมประเด็นปัญหาที่จะวิจัยนั้น เพื่อระดมความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยทางไปรษณีย์ที่สอดซองซึ่งจำหน่ายและปิดดวงตราไปรษณีย์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เชี่ยวชาญ กำหนดเวลาในการส่งคำตอบนี้คืนภายใน 2 สัปดาห์ ถ้าผู้เชี่ยวชาญคนใดไม่ส่งคืนควรทวงถาม สำหรับการวิเคราะห์คำตอบแบบสอบถามรอบแรก ผู้วิจัยจะต้องรวบรวมความคิดเห็นและวิเคราะห์โดยละเอียดและนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็น โดยตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนออกเพื่อนำไปสร้างแบบสอบถามในรอบต่อไป แต่ทั้งนี้ในการสร้างแบบสอบถามรอบที่ 1 นั้น สุวลี ทวีบุตร (2540 อ้างถึงใน ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลการสร้างฉันทามติ และระดับการให้ความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญ ระหว่างการใช้เทคนิคเดลฟายแบบเดิม และเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุงที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็น พบว่า การใช้แบบสอบถามปลายปิดแทนการใช้แบบสอบถามปลายเปิดในรอบที่ 1 นี้ ได้รับอัตราการตอบกลับสูงกว่าแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎา กิตติสุนทร (2536 อ้างถึงใน ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2550) ที่พบว่า การตอบแบบสอบถามปลายเปิดมีผลต่อการไม่ตอบกลับสูงถึงร้อยละ 96.12 ดังนั้น ในการใช้เทคนิคเดลฟายเพื่อหาคุณภาพของคู่มือการสร้างสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสร้างแบบสอบถามในรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถาม 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นคำถามปลายปิด ถามความคิดเห็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) เห็นด้วย (4) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย (2) หรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) และส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

3.2 การสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยการนำคำตอบที่วิเคราะห์ได้จากรอบแรกมา สร้างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) อาจใช้ 5 ระดับ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนให้น้ำหนักความสำคัญของแต่ละข้อ รวมทั้ง เหตุผลที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยของแต่ละข้อลงในช่องว่างที่เว้นไว้ตอนท้ายประโยค หรือควรแก้ไขสำนวน ผู้เชี่ยวชาญสามารถให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้ แล้วส่งแบบสอบถามในรอบนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมและอำนวยความสะดวกในการส่งคืนทางไปรษณีย์เช่นเดียวกับรอบแรก และสำหรับการวิเคราะห์คำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยการนำคำตอบแต่ละข้อมาหาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

3.3 การวิเคราะห์แบบสอบถามรอบที่ 3 นำคำตอบแต่ละข้อจากการวิเคราะห์รอบที่ 2 โดยพิจารณาจากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ กล่าวคือ ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แคบ แสดงว่าคำตอบที่วิเคราะห์ได้นั้นมีความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่สอดคล้องกัน ซึ่งถ้าผู้วิจัยได้ข้อมูลเพียงพอ ก็อาจสรุปผลการวิจัยได้รอบนี้เลย แต่ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์กว้าง (มีค่ามาก) แสดงว่า คำตอบที่วิเคราะห์ได้นั้นมีความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไม่สอดคล้องกัน (ต่างกัน) ก็อาจสร้างแบบสอบถามใหม่เป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 โดยมีข้อความเดียวกันกับแบบสอบถามรอบที่ 2 แต่เพิ่มตำแหน่งของคำถามพื้นฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และเครื่องหมายแสดงตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นๆ ได้ตอบในแบบสอบถามรอบที่ 2 ลงไป แล้วส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นได้ยืนยันคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่

3.4 การวิเคราะห์แบบสอบถามรอบที่ 4 ทำตามขั้นตอนหรือวิธีการเดียวกันกับรอบที่ 3 ถ้าผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ปรากฏคำตอบที่ได้มีความสอดคล้องกัน นั่นคือ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แคบก็ยุติกระบวนการวิจัยได้ แต่ถ้าคำตอบทั้งหมดยังมีความต่างก็สร้างแบบสอบถามใหม่เป็นแบบสอบถามรอบที่ 4 โดยมีข้อความเดียวกันกับแบบสอบถามรอบที่ 3 ด้วยวิธีการเดิมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การวิจัยเดลฟายส่วนใหญ่สามารถได้ข้อสรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถามรอบที่ 3 และหากดำเนินการวิจัยรอบที่ 4 ก็จะได้ข้อสรุปใกล้เคียงกับรอบที่ 3

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในเทคนิคเดลฟาย

การเก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิคเดลฟาย จะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำคัญ รูปแบบของแบบสอบถามใช้ทั้งสองประเภท คือ แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามปลายปิด ชนิดมาตราประมาณค่า (โดยทั่วไปใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ) เทคนิคเดลฟายที่พัฒนามาแบบดั้งเดิม จะเก็บข้อมูลรอบแรกโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด ส่วนรอบต่อมาจะใช้แบบปลายปิด การเก็บข้อมูลในรอบแรกโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมความคิดเห็นกว้างๆ จากผู้เชี่ยวชาญสำหรับแบบสอบถามในรอบที่สองพัฒนามาจากคำตอบของแบบสอบถามในรอบแรก โดยนำความคิดเห็นทั้งหมดจากผู้เชี่ยวชาญมาสังเคราะห์ สร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิด ชนิดมาตราประมาณค่าแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จัดลำดับความสำคัญหรือคาดการณ์แนวโน้มในแต่ละข้อ การจัดทำแบบสอบถามในรอบที่ 3 นั้น จะมีการนำคำตอบของแต่ละข้อที่ได้รับจากแบบสอบถามรอบที่ 2 ทั้งหมดมาคำนวณค่าสถิติ ประเด็นที่ต้องพิจารณาในการจัดทำแบบสอบถาม คือ การเลือกค่าสถิติที่ใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) หรือ ความถี่ ร้อยละ เป็นต้น การให้ข้อมูลย้อนกลับในกระบวนการเดลฟาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้รับรู้ระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยสรุปรวมว่า มีความคิดเห็นอย่างไรต่อข้อความแต่ละข้อ ข้อมูลย้อนกลับนี้ จะนำเสนอด้วยค่าสถิติ

ค่าสถิติที่นำเสนอจะประกอบด้วยข้อมูล 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ประกอบด้วยค่าสถิติ 2 ส่วน คือ ค่าสถิติที่แสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยสรุปรวม ซึ่งอาจแสดงด้วยค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม หรือร้อยละเพื่อแสดงความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ ค่าสถิติส่วนที่สอง คือ ค่าสถิติที่แสดงการกระจายของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแสดงระดับความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่พบบ่อย ได้แก่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ หรือการแจกแจงความถี่ หรือร้อยละในแต่ละกลุ่มคำตอบ กลุ่มที่สอง เป็นตัวเลขที่แสดงคำตอบของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่แล้ว เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความสอดคล้องหรือความแตกต่างของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนกับความเห็นของกลุ่ม

การเก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิคเดลฟาย สามารถดำเนินการได้หลายรอบจนกว่าจะได้คำตอบที่สอดคล้องกันของสมาชิกในกลุ่ม จำนวนรอบที่เหมาะสมของเทคนิคเดลฟาย ขึ้นอยู่กับการได้ข้อสรุปที่มีฉันทามติ หรือจนกว่าจะสามารถให้เหตุผลได้ว่า ทำไมจึงไม่สามารถได้ข้อสรุปที่มีฉันทามติ โดยปกติ การรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคเดลฟายอย่างน้อยที่สุดจะต้องใช้ 2 รอบ แต่ไม่ควรเกิน 4 รอบ อย่างไรก็ตาม ผู้รับผิดชอบกระบวนการไม่สามารถคาดคะเนได้ล่วงหน้าว่าจะต้องใช้กระบวนการเก็บข้อมูลจำนวนกี่รอบ เนื่องจาก ขึ้นอยู่กับระดับฉันทามติของกลุ่มว่าจะสามารถบรรลุผลได้ในรอบใด

5.5 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เทคนิคเดลฟายใช้ได้มีประสิทธิภาพ

สมจิตร อุดม (2549); Murry and Hammons (1995 อ้างถึงใน วนาภรณ์ บุตรเสรีชัย, 2550) กล่าวว่า เทคนิคเดลฟายมีปัจจัยสำคัญที่ทำให้เทคนิคเดลฟายใช้ได้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

5.5.1 เวลา ผู้ทำการวิจัยควรมีเวลามากพอที่จะดำเนินการวิจัยด้วยเทคนิคนี้ โดยทั่วไปใช้เวลาประมาณ 2 เดือน จึงเสร็จสิ้นกระบวนการ อาจช้าหรือเร็วกว่านี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่า จะส่งแบบสอบถามแต่ละรอบกลับคืนมาช้าหรือเร็วเพียงใด การเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละรอบ ผู้วิจัยต้องกำหนดเวลาให้เหมาะสม ไม่เร่งรัดหรือเว้นระยะนานเกินไป เพราะการเว้นระยะนานเกินไป อาจทำให้ผู้เชี่ยวชาญลืม ขาดความต่อเนื่องทางความคิด เสียเวลาในการทบทวน และเกิดความเบื่อหน่ายได้ จำนวนวันที่น้อยที่สุดที่เหมาะสมในการกำหนดตอบกลับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ตามที่ได้มีผู้ศึกษาไว้ คือ ช่วง 7 วัน ส่วนการเตือนและติดตามตอบกลับแบบสอบถามนั้น กลุ่มที่ได้รับการเตือนและการติดตามทางโทรศัพท์จะมีอัตราการตอบกลับสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการเตือนและติดตามด้วยไปรษณีย์บัตร เนื่องจากสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ตอบได้ด้วยน้ำเสียง การทักทาย ตลอดจนเปิดโอกาสให้ซักถามในประเด็นที่ไม่เข้าใจได้ ทำให้ผู้ตอบเกิดความกระตือรือร้น และมีทัศนคติที่ดีต่องานวิจัย

5.5.2 **ผู้เชี่ยวชาญ** เทคนิคเดลฟายต้องอาศัยความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถาม ฉะนั้น ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ ต้องขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของผู้ตอบว่ามีความรู้ ความสามารถเป็นเลิศในสาขานั้นๆ อย่างแท้จริง หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ หรือมีส่วนร่วมร่วมรับผิดชอบในประเด็นที่ศึกษา ส่วนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ถึงแม้จะไม่มีกำหนดตายตัวว่าควรจะใช้จำนวนเท่าใด ขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นสำคัญ สำหรับการวิจัยครั้งนี้มีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการสร้างสภาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

5.5.3 **แบบสอบถาม** เพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น กระบวนการของเทคนิคเดลฟาย จึงต้องมีการถามย้ำด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลายรอบ โดยทั่วไป 3-4 รอบ แบบสอบถามที่ใช้ต้องมีความชัดเจน ง่ายต่อการอ่าน เพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่ตรงตามความเป็นจริง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า แบบสอบถามถือเป็นหัวใจสำคัญของเทคนิคเดลฟาย

5.5.4 **ผู้วิจัย** ผู้วิจัยต้องมีความละเอียดรอบคอบในการพิจารณาคำตอบ ให้ความสำคัญต่อคำตอบที่ได้รับอย่างเสมอกันทุกข้อ ไม่ว่าผู้ตอบแต่ละคนจะตอบครบทุกข้อหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อมิให้พลาดข้อความหรือเหตุผลที่แท้จริงของเรื่อง รวมทั้งต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่มี ความลำเอียงหรือนำความคิดเห็นส่วนตัวเข้าไปพิจารณาร่วมด้วย เพราะอาจส่งผลให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อน นอกจากนี้ ผู้วิจัยต้องอาศัยความอดทนและใช้มนุษยสัมพันธ์อันดีในการให้ได้มาซึ่งข้อมูลครบตามต้องการ

5.6 ข้อดีและข้อจำกัดของเทคนิคเดลฟาย

5.6.1 ข้อดีของเทคนิคเดลฟาย

สมจิตร อุดม (2549); Murry and Hammons (1995 อ้างถึงใน ฌนาภรณ์ บุตรเสรีชัย, 2550) กล่าวว่า เทคนิคเดลฟายมีข้อดีดังต่อไปนี้

1. สามารถหาความสอดคล้องของความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากได้ โดยไม่ต้องจัดให้มีการประชุมกลุ่ม ทำให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน แสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเต็มที่ เป็นอิสระ และไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจทางความคิด หรืออำนาจของเสียงส่วนใหญ่
2. ข้อมูลที่ได้เป็นคำตอบที่น่าเชื่อถือ เพราะเป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ อย่างแท้จริง และเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการถามหลายรอบ ถือเป็นคำตอบที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้วอย่างรอบคอบหลายขั้นตอน
3. เป็นเทคนิคการแลกเปลี่ยนการศึกษาความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญทางตรง โดยที่เขาไม่รู้ตัว เพราะจากกระบวนการของเทคนิควิธี จะช่วยผสมผสานความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญไปด้วย

4. เป็นเทคนิคที่สามารถรับข้อมูลจากคนจำนวนมากได้ โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่อง เวลา สภาพภูมิศาสตร์ กลไกการดำเนินงานง่าย และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่ำ
5. ผู้ทำการวิจัย สามารถลำดับความสำคัญของข้อมูลและเหตุผลในการตอบ รวมทั้ง ความสอดคล้องในเรื่องความคิดเห็นได้เป็นอย่างดี
6. เป็นเทคนิคที่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ไม่ซ้ำซ้อนจนเกินไป ทั้งยังให้ผลได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ
7. ความสอดคล้องของคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอธิบายได้ด้วยสถิติ

5.6.2 ข้อจำกัดของเทคนิคเดลฟาย

ถึงแม้ว่าเทคนิคเดลฟายจะมีข้อดีหลายประการก็ตาม แต่ก็ยังมีข้อจำกัดที่ผู้นำเทคนิคเดลฟายไปใช้ ควรให้การพิจารณาเพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการตามกระบวนการได้อย่างเหมาะสม ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การได้มาซึ่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ดังนี้ (สมจิตรอุดม, 2549; Murry and Hammons, 1995 อ้างถึงใน ลนาภรณ์ บุตรเสรีชัย, 2550)

1. การกำหนดกรอบให้ผู้เชี่ยวชาญ เป็นการจำกัดกรอบความคิดของผู้เชี่ยวชาญ ทำให้แนวคิดที่ได้ถูกจำกัดอยู่ในกรอบเฉพาะที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเท่านั้น
2. การคัดเลือกและเกณฑ์การพิจารณาเลือกผู้เชี่ยวชาญ ถ้าไม่เหมาะสมจะทำให้ได้ผู้เชี่ยวชาญที่ไม่มีความรู้หรือเชี่ยวชาญในเรื่องที่ต้องการความคิดเห็นอย่างแท้จริง ทำให้ข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือได้
3. ผู้วิจัยขาดความรอบคอบหรือมีความลำเอียง (bias) ในการพิจารณาวิเคราะห์คำตอบแต่ละรอบ ทำให้ข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือ
4. การใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามปลายเปิดมากเกินไป และต้องตอบหลายๆ รอบเพื่อกลั่นกรองความคิด ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความเบื่อหน่าย หรือรู้สึกว่าการรบกวนมากเกินไป จนอาจจะไม่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบรอบหลังๆ
5. การสูญหายระหว่างทางของการส่งแบบสอบถาม หรือการไม่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบในแต่ละรอบ

จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับเทคนิคเดลฟาย พอสรุปได้ว่า เทคนิคเดลฟาย คือ กระบวนการรวบรวมความคิดเห็นในเรื่องใด เรื่องหนึ่งจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ อย่างเป็นระบบ โดยใช้แบบสอบถามที่มีความชัดเจน ง่ายแก่การอ่านและผู้ตอบเข้าใจตรงกันในคำถาม เป็นเครื่องมือรวบรวมความคิดเห็น และเพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่ถูกต้องตามความเป็นจริง และน่าเชื่อถือมากขึ้น จึงต้องถามย้ำและส่งแบบสอบถามไปหลายรอบ

ซึ่งโดยทั่วไปมักจะถามความคิดเห็นประมาณ 3-4 รอบ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันนำมาซึ่งข้อสรุปที่สอดคล้องตรงกันและน่าเชื่อถือ และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ ผู้วิจัยเอง ต้องวางแผนอย่างรอบคอบในการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เพราะเทคนิคเดลฟายมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด และตัวแปรสอดแทรก (Intervening Variable) ที่ทำให้การวิจัยไม่สำเร็จได้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีงานวิจัยที่ได้ศึกษาวิจัย โดยนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยให้เกิดผลเป็นที่ประจักษ์ ทั้งการสร้างหลักสูตร การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ รวมถึงการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีรายละเอียดดังนี้

จารุวรรณ พูลฤทธิ์ (2551) ได้สร้างหลักสูตรเกษตรผสมผสาน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ สำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านหัวลำ จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรเกษตรผสมผสานตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านหัวลำ อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย เอกสารหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร โดยเอกสารหลักสูตร มีองค์ประกอบคือ หลักการ วิสัยทัศน์ คุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และเวลาการจัดการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ (รวมแผนการจัดการเรียนรู้รายหน่วย) และแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับคู่มือการใช้หลักสูตร แสดงรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้รายหน่วย โดยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 แผน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวนชั้นละ 6 แผน กรรมการสร้างหลักสูตรส่วนใหญ่ แสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วมทุกด้าน ในทุกขั้นตอนของกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างหลักสูตรเกษตรผสมผสานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงมีความเห็นว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้น มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในระดั้มาก

ปวีณา ภูมิแดนดิน (2551) ได้ทำการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ทรัพยากรในดินท้องถิ่นของเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนโคกคำวิทยา อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ทรัพยากรในดินท้องถิ่นของเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนโคกคำวิทยา อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหน่วยการเรียนรู้แบบ

บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ทรัพย์ในดินทองถิ่นของเรา โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

3) ศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนโคกคำวิทยา อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ทรัพย์ในดินทองถิ่นของเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนโคกคำวิทยา ประกอบด้วย การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปี สังเคราะห์คำอธิบายรายวิชา เพื่อกำหนดคำอธิบายรายวิชา ผังมโนทัศน์ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียน ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) ชี้นำเสนอ 2) ชี้นวางแผน 3) ชี้นดำเนินการ 4) ชี้นประเมินและปรับปรุงแก้ไข

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ทรัพย์ในดินทองถิ่นของเรา โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า นักเรียนจำนวนร้อยละ 88.9 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 82.7 ของคะแนนเต็ม ซึ่งผ่านเกณฑ์ 80/ 70 ตามที่กำหนดไว้

3. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนโคกคำวิทยา พบว่า นักเรียนร้อยละ 100 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ร้อยละ 87.2 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/ 70 ที่กำหนด

มาลีรัฐ สมภาร (2550) ได้พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพร โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในหมู่บ้านทรัพย์สมบูรณ์ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 และศึกษาผลของการนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง สมุนไพร โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในหมู่บ้านทรัพย์สมบูรณ์ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 ไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องสมุนไพร โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในหมู่บ้านทรัพย์สมบูรณ์ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาสาระการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การสังเคราะห์คำอธิบายรายวิชา เพื่อกำหนดคำอธิบายรายวิชา ผังมโนทัศน์ ชื่อสาระการเรียนรู้ และเวลาเรียน การออกแบบแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำสาระการเรียนรู้ไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้

ในท้องถิ่น พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังประจำสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 0.59 ซึ่งเป็นข้อสอบที่สามารถวัดผลการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังได้ เมื่อได้รับการปรับปรุงอย่างเหมาะสม การพัฒนาสาระการเรียนรู้นั้นต้องทำตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบต่อเนื่องสัมพันธ์กัน และอาศัยความร่วมมืออันดีระหว่างครู นักเรียน และบุคคลในชุมชน เพื่อให้ได้สาระการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับท้องถิ่น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมตามสาระการเรียนรู้ เรื่อง สมุนไพร ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า นักเรียนจำนวนร้อยละ 83.33 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 92.89 ของคะแนนเต็ม ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80/ 70 ตามที่กำหนดไว้

3. ผลจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเมื่อเรียนตามสาระการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น พบว่า นักเรียนมีความสนใจและต้องการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง ส่งผลให้มีความรู้ความเข้าใจ รัก ภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปฏิบัติ มีความสุขในการเรียน กระตือรือร้นในการทำกิจกรรม เรียนรู้ได้รวดเร็ว สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เนื่องจากได้เรียนในเรื่องที่ใกล้ตัวสอดคล้องกับชีวิตจริง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งทำให้โรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนเนื่องจากได้ร่วมจัดกิจกรรมของโรงเรียน นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ มีความรับผิดชอบ ช่วยเหลือกัน ส่งผลให้พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 18.77 คะแนน อยู่ในระดับดี และแต่ละกลุ่มมีคะแนนการทำงานพัฒนาขึ้นตามลำดับ

สร้อยทิพย์ ทองใหญ่ (2551) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ “ชุมชนศรีธาตุกับเศรษฐกิจพอเพียง” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ “ชุมชนศรีธาตุกับเศรษฐกิจพอเพียง” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี 2) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ จากแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจากสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ “ชุมชนศรีธาตุกับเศรษฐกิจพอเพียง” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี 3) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ของนักเรียนตามกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการจากสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ “ชุมชนศรีธาตุกับเศรษฐกิจพอเพียง” ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ “ชุมชนศรีธาตุกับเศรษฐกิจพอเพียง” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย

การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี สังเคราะห์คำอธิบายรายวิชา เพื่อกำหนดคำอธิบายรายวิชา ผังมโนทัศน์ ชื่อสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดสื่อ/ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) ชั้่นนำ 2) ชั้่นสอน 3) ชั้่นสรุป 4) ชั้่นวัดและประเมินผล

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ จากสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ “ชุมชนศรีธาตุกับเศรษฐกิจพอเพียง” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี พบว่า นักเรียนร้อยละ 88.57 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 83.11 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/ 70

3. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ตามกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ จากสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ “ชุมชนศรีธาตุกับเศรษฐกิจพอเพียง” พบว่า นักเรียนร้อยละ 85.71 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 85.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/ 70

สุนันชัย ออนตะไคร้ (2551) ได้พัฒนารูปแบบการให้ความรู้เรื่อง แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดเรียนสำเร็จรูป เรื่อง แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้ 1) ฝึกอบรมให้ความรู้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับอาจารย์ผู้สอน 2) อาจารย์ผู้สอนให้คำแนะนำกับนักเรียนในการเรียนด้วยชุดเรียนสำเร็จรูป 3) นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดเรียนสำเร็จรูป 4) ประเมินผลงานของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ จากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยการคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และรวบรวมข้อมูลที่ได้ลงเว็บไซต์ เพื่อเผยแพร่ความรู้ เรื่อง การดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัย พบว่า 1) ชุดเรียนสำเร็จรูปช่วยให้นักเรียนมีความรู้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้น 2) ค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนด้วยชุดเรียนสำเร็จรูป เท่ากับ 17.90 และค่าเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 21.37 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ นักเรียนยังเห็นว่า ชุดเรียนสำเร็จรูปช่วยให้เกิดความสำนึกในเรื่องแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบ ขั้นตอน และคุณลักษณะต่างๆ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) เป็นกระบวนการขับเคลื่อนให้เกิดคุณภาพของงานวิจัย ดังนี้

ผกาวดี สุพรรณจิตวนา (2545) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดย

สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้กรอบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แล้วนำแนวคิดที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปสร้างแบบสอบถามเดลฟาย รอบที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น จากนั้น นำผลที่ไปวิเคราะห์หาค่าความคิดเห็นร่วม จัดทำเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันความคิดเห็นอีกครั้ง ทำจนครบ 3 รอบ ถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ 17 คน ผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในลักษณะของหมู่บ้านพึ่งตนเอง ที่ต้องเป็นหมู่บ้านพึ่งตนเองในทุกด้าน มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ธรรมชาติสมบูรณ์ คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วม ใช้ประโยชน์ และพึ่งพาธรรมชาติได้ ทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพร่างกาย จิตใจเข้มแข็ง นอกจากนี้ หมู่บ้านพึ่งตนเองด้านสุขภาพ ต้องมีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสามารถถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งได้ พร้อมมีความรู้ด้านสุขภาพที่จะพัฒนา ดูแลตนเอง และสมาชิกครอบครัวได้ การบริหารจัดการด้านการพัฒนาในหมู่บ้านต้องดำเนินการภายใต้ความร่วมมืออย่างมีจิตสำนึกในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคนในหมู่บ้าน มีผู้นำการพัฒนาที่มีศักยภาพ และมีพลังผลักดันการพัฒนาได้ และต้องมีการประสานเป็นเครือข่ายการพัฒนากับท้องถิ่นอื่นๆ กระบวนการบริหารการพัฒนาที่จะมุ่งสู่การพึ่งตนเองด้านสุขภาพนั้นมี 7 ขั้นตอนคือ การกำหนดประเด็นปัญหาการแก้ปัญหา การคัดเลือกผู้แทน/ ผู้นำการพัฒนา การประเมินศักยภาพและเพิ่มส่วนขาดให้ชุมชน การปรับแนวคิด ทศนคติ และสร้างความตระหนักในชุมชน การสร้างการรวมกลุ่มและองค์กรชาวบ้าน การกำหนดบทบาท ภารกิจและมอบหมายงาน การติดตามการปฏิบัติงาน โดยมีกลุ่มบุคคลทุกคนในชุมชนที่ควรเข้ามีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจในการพัฒนาหมู่บ้านโดยรวม โดยต้องให้ความร่วมมือสม่ำเสมอในการเข้าร่วมตามที่โอกาสเอื้ออำนวย หรือตลอดระยะเวลาการพัฒนา

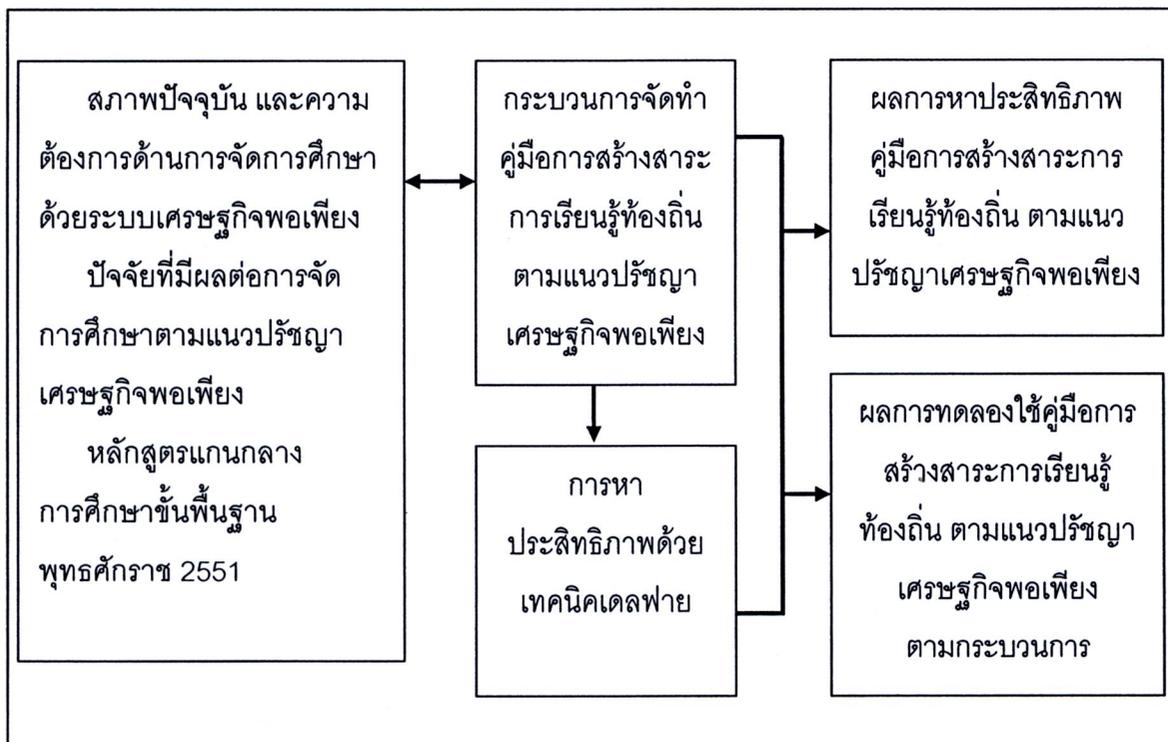
โพบูลย์ เปานิล (2543) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีการศึกษา สถาบันราชภัฏ โดยการศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์มาตรฐานด้านสื่อการเรียนการสอน ห้องปฏิบัติการเทคโนโลยีการศึกษา โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในสถาบันราชภัฏ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย และดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนวิธีระบบ ใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าและปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ค่าถามปลายเปิดใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ กำหนดนโยบาย การพัฒนาเครื่องมือประกันคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ องค์ประกอบในการประกันคุณภาพ โปรแกรมวิชา กำหนดไว้ 6 องค์ประกอบคือ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของโปรแกรมวิชา หลักสูตร

อาจารย์ นักศึกษา การเรียนการสอน และการบริหารโปรแกรมวิชาว่า ระบบประกันคุณภาพ การศึกษา องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้แต่ละข้อ มีระดับความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกันทุกข้อ 2) อาจารย์ผู้สอนประจำโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีการศึกษา สถาบัน ราชภัฏเห็นว่า สื่อการเรียนการสอนที่กำหนดเป็นสื่อพื้นฐานโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีการศึกษาทั้ง 8 กลุ่ม รวม 71 ชนิด มีความเหมาะสมที่จะกำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐานในระดับมากที่สุด นอกจากฟิล์มภาพยนตร์ และเครื่องฉายภาพยนตร์ 16 มม. อยู่ในระดับปานกลาง ส่วน ห้องปฏิบัติการเทคโนโลยีการศึกษาทั้ง 9 ห้อง อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกข้อ ($\bar{X} > 4.20$) ทั้งสื่อด้านการเรียนการสอนและ ห้องปฏิบัติการเทคโนโลยีการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับสูง มาก (S.D. < 1.00)

ลัดคนา ส่วนลม้าย (2549) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรงานทะเบียนและ วัสดุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรงานทะเบียนและวัสดุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพ ที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกัน (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.00) ว่าเป็น ความสำคัญจำเป็นมากที่สุด (ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป) ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถ ประกอบด้วย 1) รู้และเข้าใจระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับงานทะเบียนและวัสดุ 2) รู้และเข้าใจ หลักการวัด ประเมินผล 3) รู้วัตถุประสงค์และขอบข่ายของงานทะเบียนและวัสดุ 4) สามารถ จัดเก็บและใช้ฐานข้อมูลงานทะเบียนอย่างถูกต้องเป็นระบบ และ 5) สามารถทำงานเป็นทีมกับ ผู้อื่นได้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย 1) ซื่อสัตย์ สุจริต เที่ยงธรรม 2) มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา 3) มีจรรยาบรรณในการทำงานบริการ 4) เสียสละและอุทิศเวลาในการทำงาน 5) เก็บ รักษาข้อมูลที่เป็นความลับได้อย่างดี 6) คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและนักศึกษาเป็นหลัก และ 7) เคารพกฎเกณฑ์และกติกาด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย 1) สื่อสารติดต่อกับบุคลากรทุกฝ่าย ได้ดี 2) กระตือรือร้น ทำงานรวดเร็ว ขยันหมั่นเพียร 3) ยิ้มแย้มแจ่มใส อ่อนน้อมถ่อมตน 4) ปฏิบัติงานอย่างมีมิตรไมตรีกับทุกคน 5) อารมณ์ดี พร้อมให้คำตอบ และ 6) ปฏิบัติงานเพื่อ ประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัว ประกอบด้วย 1) ตระหนักว่างานบริการ ด้านทะเบียนและวัสดุเป็นงานที่มีเกียรติ 2) ตระหนักถึงความสำคัญของงานที่ทำ ซึ่งจะมีผลต่อ ภาพลักษณ์ขององค์กร 3) เอาใจใส่ติดตามงานทุกขั้นตอน 4) ปฏิบัติงานตามคำร้องของนักศึกษา ได้ถูกต้องและตามกำหนดเวลา 5) ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นหลัก

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและผลงานที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพระราชบัญญัติทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมทั้ง นโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการพัฒนาในระดับพื้นฐานเพื่อความยั่งยืน คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อให้ได้คำตอบที่อยู่ในประเด็นดังนี้

ภาพประกอบที่ 6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย